

**FEIZ
HA
BREIZ**

MIZ GENVER 1924

J'aimerais bien vous voir aborder parfois, quelque question intéressant la Bretagne, afin d'apprendre à votre jeunesse à mieux connaître sa petite Patrie, à mieux défendre sa personnalité morale, sa foi, sa langue, ses usages, et à se grouper pour lui obtenir des conditions plus libres de vie régionale, de vie intellectuelle, morale et économique.

Extrait d'une lettre de Mgr Duparc
à MM. les Directeurs d'œuvres de jeunesse.

LIBRAIRIE LE GOAZIOU

—: QUIMPER —:

LEOR NEVES

an Oferen hag ar Gousperou

E LATIN HAG E BREZONEG

Gret gant an Aotrou UGUEN, Chaloni a Enor, Renner Kloerdi-Bihan Pont-Kroas

NOUVEAU PAROISSIEN LATIN-BRETON

de plus de 900 pages mesurant 150 sur 85

Le plus complet et le seul absolument à jour

Le « LEOR NEVES » a été tiré sur deux papiers différents qu'on peut se procurer en plusieurs reliures.

	ÉDITIONS	
	sur papier fort Epais. 34 =/=-	sur papier fin Epais. 20 =/=-
Reliure 62 Percaline, coins arrondis, tranche rouge.....	9 f. » »	12 f. » »
Reliure 63 tranche dorée.....	11 f. » »	15 f. » »
Reliure 66 tranche dorée sur rouge et ornement doré.....	11 f. 50	16 f. » »

Il existe aussi des reliures de luxe (23 et 30 fr.), pour cadeaux de première communion et de mariage.

Pour recevoir par poste le « LEOR NEVES », il suffit d'envoyer un mandat-poste à M. LE GOAZIOU, libraire à Quimper, en ajoutant au prix de l'édition choisie le montant du port, 0 fr. 90.

A SAINT-HUBERT

Maison MÉHEUX

32 - Rue Jean Jaurès - 32

BREST

ARMES ♦ ♦ ♦ ♦ ♦

♦ ♦ ♦ CYCLES ♦ ♦ ♦

♦ ♦ ♦ ♦ ♦ PECHE

Artifices - Munitions - Sports

DÉPOSITAIRE
de Poudre de Mine
et d'Explosifs Favier

Atelier de Carrosserie Mécanique
Sellerie & Peinture

Tél. 25

MAISON

Frédéric Laurent

23, 25, 27, rue de La Tour d'Auvergne - LANDERNEAU

MME VVE LAURENT
successeur

Spécialité de Voitures
légères caoutchoutées

Road-Carts et Trotteuses

Charrettes anglaises
Gardens

ROUES CAOUTCHOUTÉES
tous systèmes

Goulennit,... ha goulennit start

ar Bock Lambé

ROUE AR BOCKOU

ar iac'husa eus an holl evachou
hag ar muia gourc'hemennet.

CULTIVATEURS !

demandez mes Prix
de **BOIS neuf et d'occasion**

Quantité considérable

de

PLANCHES, BATTENS, etc.

provenant des Stocks américains

VOLIGES POUR COUVERTURE

à 2 fr. 50 le mètre carré

VISITEZ MES DÉPOTS

MAISON J. METTERIE

8, Allée du Cimetièrre

Près de l'Eglise Saint-Martin

BREST

R. C. 1266

LIVRAISON en GARE ou à DOMICILE

Tud an ti a gomz brezoneg

Klenved ar c'henou hag an dent

L. JÉZÉQUEL

Chirurgien-Dentiste

Diplomet eus Skol-Vedisinerez Paris

A denn an dent heb poan, hag a laka dent war aour,
ha caoutchouc, hervez ar skoueriou diveza

An appareillou a vez gwarantiset

RESEO A RA :

Beb Lun, e **LESNEVEN**, Hôtel Leroux, eus a 10 h. da 4 h.
Beb Sadorn, e **BRASPARTS**, ti Kerguelen, eus a 8 h. da 11 h.
— e **LOPERHET**, euz a 11 da 12 h.
— er **FAOU**, euz a 2 h da 5 h.

An Aotrou Jézéquel a gomz brezoneg.

AU TIGRE ROYAL

FOURRURES et PELLETERIES

37 — Rue de Siam — 37

- BREST - R. C. 38

Grand choix de Fourrures
de toutes provenances

TRANSFORMATIONS

:: RÉPARATIONS ::

PRIX MODÉRÉS

*Prena a reer es-kriz, krec'hin lern,
kaerelled-bras, gozed, lapined,
pudasked, hag all... ;
ha paet e vezont priziou mat.*

GRAINES

Potagères, Fourragères & de Fleurs

A. HUON

L. AUDREN

Successeur

13, Rue de Siam, 13

BREST

Adresse Télégraphique : AUDREN-GRAINES-BREST

TÉLÉPHONE 5-35

ARTICLES DE PÊCHE

ET

CORDAGES

Breiziz, lennit :

La Langue Bretonne en 40 leçons par F. Vallée, 6e édition, imprimerie Saint-Guillaume, Saint-Brieuc, et chez tous les libraires de la Bretagne. Prix, franco **3,50**

Notennoù diwar-benn Istor ha Sevenadur ar Gelted koz (Notes sur l'Histoire et la Civilisation celtique) par **Meven Mordiern et Abherve** : 7 volumes avec lexiques, notes, cartes, etc. Chez R. Le Roux, Saint-Hélory, Pordic, (Côtes-du-Nord). Prix, franco **2,15**

Marc'hekadenn Atepomaros, tennet eus **Skella Segobrani**, chez R. Le Roux, Pordic. Prix, franco **1 fr.**

AR MEUBL

ar re *vraoa*,
ar re *grenva*,
hag ar re *gwella marc'had*,
a vez kavet e ti

VICAIRE-LÉVEC

Marc'hadour meubl

105, rue Jean-Jaurès

(ar ru Baris gwechall) **BREST**

Diouallit mat : n° 105 a lavaran, ha neket eun ti all eo ! R. C. 6975

Meubl acajou, kraon, ha dero eus a bep seurt.

Stal vras evit ar meubl e giz Breiz

Gweleou houarn ha kouevr

Gloan, matarasennoù, plunv, pal-lennou, sklasennoù, etc.

Meubl kerez, gwarnisset, great a-ratoz evit an dud diwar ar meaz.

Ti koz L'OLLIÉROU

L'HOSTIS & JORDE

SUCCESEURS

18, 27, Rue Louis-Pasteur

:- BREST :-

Pa ho pezo eun dra bennak da brena, dalc'hit sonj eo en hon ti e kavoc'h ato ar muia da joaz hag an dessiniou nevesa e mouchouerou ha tavancherou brodet.

Seiz, mezer, ha danvez a bep seurt.

Dioc'h ar galite an ti-man a werz gwelloc'h-marc'had eget neus forz pehini all.

Eun eskompt a ugent real dre gant a vez roet e marc'hadourez ha dek dre gant d'ar familhou niverus.

Buvez du BON CIDRE garanti naturel

Le Cidre fabriqué proprement, exempt de tous ingrédients et fabriqué avec toute l'hygiène que comporte une installation moderne est une boisson saine, nourrissante et très recommandée.

S'adresser :

GRANDE CIDRERIE DU FINISTÈRE -- Brest

1, Rampe Gambetta Téléphone 4-82

Feiz ha Breiz

HA KROAZ AR VRETONED

KELAOUENN VIZIEK GANT SKEUDENNOU

Religion — Istor Breiz — Marvailhoù — Gwerziou
ha Sonioù — Buhez ar Vro

RÉDACTION

J.-M. PERROT, Plouguerneau (F*) | Y. LE MOAL, Coadout, p^r Guingamp

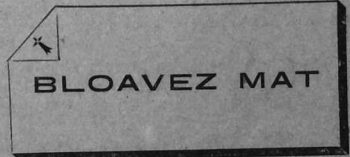
ADMINISTRATION
du **FEIZ HA BREIZ** :
FR. GEORGELIN,
Brest — 4, rue du Château — Brest
c/c 44-40 RENNES

ADMINISTRATION
du *Bleun-Brug* et de l'*Engleo Sant Ildut*
L. LE DISSES,
Saint-Pol-de-Léon, Grand'Rue
c/c 3041 RENNES

ABONNEMENTS INDIVIDUELS
« FEIZ HA BREIZ » et « KORN-BOUD »
Bretagne 8 f. l'an
France 9 f. l'an
Etranger 10 f. l'an
Abonnements collectifs
Feiz ha Breiz (seul)
(à partir de 5 exempl.) 5 f. l'an

PUBLICITE
Toutes les insertions sont faites
à l'année
Une page entière 300 fr.
Une demi-page 175 fr.
Un quart de page 100 fr.

TAOLENN AR MIZ. — Eur brezegenn. — Eunn Nedelek koz. — Essai sur la question bretonne, YVES LE MOAL. — B eunioù Breiz. J. U. — Kastell Tremazan. G. P. — Labour Paotred ar Bleun-Brug. M. — Pevare kenstrivadeg ar C'hardinal Dubourg, J.-B. MARTIN. — Eur zell war labourioù kenstrivadeg ar C'hardinal Dubourg, J.-B. MARTIN. — Yann ha Fanch Poul-touseg, YANN CAROFF. — Ar geraouez, J. U. — Kanomp! EUL LEONAD. — Evid ar vicher. — Keleier ar miz. — Divinadennoù.

SULIOU HA GOUELIOU BRASA MIZ GENVER
1 a viz Genver. — Eizvetez Gwivelez Hor Zalver. An oñsou p. 25 e levr an A. Uguen.
6 a viz Genver. — Gouel ar Rouaned, p. 233.
13 a viz Genver. — Gouel ar Familh Zantel, p. 645.
20 a viz Genver. — Eil sul goude ar Rouaned, p. 239.
27 a viz Genver. — Trede sul goude ar Rouaned, p. 244.

Eur brezegenn gant Bossuet war C'hinivelez Hor Zalver⁽¹⁾

*Et hoc vobis signum: invenietis infantem
pantis involutum et positum in praesepe.*

Salver ar bed a zo ganet hirio, ha setu aman
an testeni: kaout a reoc'h eur bugel paket
en e vailhurennou ha gourvezet en eur
c'hraou.

Gouzout mat a rit, kristenien, penôs ar mister a eno-
romp hirio eo mister Paourentez ar Verb 'n em c'hrêt
den hag ez omp aman dastumet evit 'n em zidui a galon
dirag an dôlenn devot-ze, eun Doue diskennet evit hon
adsevel, izelaet evit hon uhelât, paoureaet a-ratoz kaer
evit skuilh warnomp tenzoriou an nenv. War an dra-ze
e renkit teurel sell ho spered, an dra-ze a renkan da
zisplega dirazoc'h, ha ra blijo gant Doue e teufen d'hen
ober kerkoulz ma teuo ho kalonou kristen da vezan
entanet ennoc'h! Fiziomp 'vit ober eul labour ken san-
tel war grasou an Ae. Doue hag abalamour d'in da urza
va frezegenn, lakomp etre teir bazenn an diskenn en
deus grêt Mab Doue, adalek ar Veurded hep par, be-
tek ar paoura dienez.

Da gentan, eo en em c'hrêt den hag en deus keme-
ret hon natur; — d'an eil, en deus en em laket gwest
da c'houzanv poan hag en deus kemeret gouliou hon
natur; — d'an trede, eo en em c'hrêt paour, hag en
deus kemeret warnan an holl dismegansou a ya da
heul ar stad ar muian reuzeudik. Ha n'it ket da grdi,
kristenien, eo red d'eomp mont a bell da glask evit di-
zoloï an teir baourentez-ze: o displegan a ran dira-
zoc'h, an eil warlerc'h eben, evel m'int merket 'n em
Aviel.

Kaout a reoc'h, emezan, eur bugel; setu penn kenta
buhez eun den; — paket 'n e vailhurennou: kement-se
'zo vit difenn e gorf rividik ouz ar gwall-amzeriou; —
kousket en eur c'hraou: setu merk an distera paouren-
tez. E doare ma welit, etre teir gomz, an natur dre ar
ger bugel, ar wanded, dre ar mailhurennou; ar vizer
hag an dienez dre ar c'hraou.

Met klaskomp muioc'h a dro da ziskleria ar gwirio-
neziou-ze ha bezomp war evez; stagomp hor sell eur
pennad war deir bazenn ar skeul vuzudus-ze, evel

(1) Bossuet a zo, marteze, kentan prezeger 'zo bet biskoaz.
Houman a zo unan eus e brezegennou kaera.

an'o gwelomp skeudennet en hon Aviel. Da genta, sklêr
eo gouzout penôs Mab Doue, ouz en em ober den, a
c'helle kemer an natur den gant an donzonou a oa
stag outi arôk ar pec'hed kentan; ar yec'hed, an nerz,
an divarvelez; en doare-ze, Verb Doue a vefe den hep
beza taget gant ar reuziou deut da heul ar pec'hed. N'en
deus ket grêt kristenien; falvezet eo bet gantan kemer,
gant an natur, kement gouli a zo enni. En eur gemer
gouliou hon natur, e c'helle, da vihana, pe c'holoï pe
wiska anezo dre ar c'hloar hag ar binvidigez, dre gem-
ment tra a denn sellou an dud; piou a zonife n'helle
ket hen ober? ne c'houlenn ket, koulskoude; ouz gou-
liou hon natur e stag c'hoaz an holl vizeriou, an holl
reuziou a c'halvomp ni paourentez, ha ne welit-hu ket
bremen dre benôs e ra warzu ennomp e gammejou? E
gammed kenta eo en em ober den hag en doare-ze en
em lak izeloc'h eget an Elez; p'eo gwir e kemer eun natur
disteroc'h, hervez m'eo merket er Skritur-Zakr: laket
ho peus anezan en eur renk disteroch eget an Elez. N'eo
ket awalc'h: va Zalver a ziskenn an eil pazenn. Mar deo
digouezet dre e gammed kenta izeloc'h eget an Elez, e
ra bremen eun eil kammed hag a lak anezan e renk ar
bec'herien. Dre benôs? Ne gemer ket natur an den
evel ma oa arôk ar pec'hed, yac'h, gwerc'h, divarvel;
he c'hemer a ra evel m'eman abao ar pec'hed, techet
d'an holl vizeriou, gwesllet d'ar breinadurez ha d'ar
maro.

Met va Zalver n'eman ket izel awalc'h. Hen gwelet
a rit dija, kristenien, izeloc'h eget an Elez dre e natur
den, kenver ouz kenver gant ar bec'herien dre e ezom-
mou; bremen, dre e drede kammed, en em lak, koulz
lavaret, dindan o zreid, ken dismegansus mac'h eo ar
stad m'eo ganet ha ma tle bevan ennan.

Setu, va breudeur, dre besort pazennou e fischen diouz
e drôn an Doue 'n em c'hrêt den. Da genta, e teu be-
tek hon natur; eus an natur d'ar baourentez; eus ar
baourentez, da reuziou ha dismegansou ar stad an
izela; setu, dre renk, ar pezh ho peus gwelet e komzou
va Aviel.

Met n'eo ket eno eman ar pep brasa hag ar pep
souezusa. Chom a ran, evit gwir, sebezet, dirak va
Mestr diskennet en eur stad ken izel; met ar pezh a
gavan c'hoaz souezusoc'h kalz eo ma lavarer d'in: Ar
baourentez eo ar merk d'eo'h da anaout Salver ar bed:
Et hoc vobis signum, a lavar d'eomp an El. Ho Salver
a zo ganet ha setu dre benôs ec'h anavezoc'h anezan:
eur bugel paket en e vailhurennou ha gourvezet en eur
c'hraou, da lavaret eo, 'vei m'hon deus disklêriet dija:
Redit da gaout ar bugel-ze nevez ganet; kaout a
reoc'h... petra 'ta? Eun natur henvel ouz ho hini, gant
gouliou henvel ouz ho re hag eur baourentez brasoc'h

eged ho hini. **Et hoc vobis signum** : ha kement-se, an holl draou kaer-ze, a roio d'eoc'h da anaout ar Zalver diou-ganet.

Pesort burzud nevez eo heman? Da betra e talvez evidomp-ni e teufe hor medisin da vezan klanv hag hon dasprener d'en em ziober eus e c'halloud? Daoust hag an dud reuzeudik a vo well pa vo deut eun Doue da greski an niver anezo? Daoust hag ar vaz-yeo a zo stardet war c'houzoug bugale Adam ne vo ket, a gav d'eoc'h, pounneroc'h ha grevusoc'h pa vo deut eun Doue zoken da blega e benn dindani? Gwir e vefe, va breudeur, ma vefe bet tapet dindan ar bec'h-ze en despet d'ezan, mar n'en dije ket sammel anezan dre druez, evel m'en deus grêt. Hogen, n'eo ket kouezan en deus grêt, diskenn an hini eo, dre vadelez, diskenn dave-domp da ziskouez d'eomp dre besort pazennou e c'hel-lomp adpignat davetan; dre belec'h eo diskennet, ni hon deus da zevel d'ar c'hloar; gwir hon deus da harpa hon esperans brallet war dri diskenn an Doue-den.

Ha gwir e vefe? Ha gallout a reomp ni kredi an dra-ze? Penôs 'ta, paourenteziou an Doue 'n em c'hrêt den a ro d'eomp da intent, kuit a fazi, ez eo hen va Zalver? Ya, kristen, bez sur a-ze; an dra-ze 'n hini ez an da ziskouez d'it frêz ha sklêr dre ar brezegenn-man. Da natur a oa kouezet dre da bec'hed; da Zoue en deus kemeret anezi evit he adsevel; arnavet out e kreiz da baourenteziou: kemeret en deus anezo warnan evit o farea; krena rez dirak trubuilhou ar vuhez: sammel en deus anezo holl war e gein 'vit o zrec'hi ha disparta ac'hanout, Merkou doueel, testeniou sakr a ro d'in da anaout va Zalver, na me garje o tisklêria d'an dud-man gant eun nerz par d'an dalvoudegez ho peus!

(Divar brezegenn Bossuet. — Pennad kenta.)

KLEVIT 'TA!

Ar **Bleun-Brug**, adalek ar bloaz nevez-man, en deus eur c'ahnad miziek hanvet **Ar C'horn-Boud**; kerzet a raio atao da heul **Feiz ha Breiz**; met n'en em gavo nemet gant ar re a gemer Feiz ha Breiz diouz ar bloaz, e Brest.

C'houi eta hag ho peus c'hoant d'e gaout, adalek an niverenn genta, kasit raktal, evito o daou, 8 lur d'an A. Georgelin, da Vrest.

Le **Korn-Boud** ne se trouvera pas dans nos dépôts; il n'y aura à le recevoir que nos abonnés individuels dont le prix d'abonnement est porté à 8 francs.

Pour s'abonner écrire à :

M. Fr. Georgelin, 4, rue du Château, Brest. Chèques Postaux C/C. 44-40. Rennes.

EUN NEDELEK KOZ

Dastumet gant paotred Lannilis war baperou eus ar XVIIe kanved miret en o farrez.

Andantino

Ka - nomp No - el - gant an E - lez (bis) d'ar Ma-big ! Je - zuz.

d'ar Wer-chez (bis). Ka - nomp ni holl a - sam - blez No - el No -

lento

el ! Ka - nomp gant meu - leu - di. Ka - nomp ni holl

rall.

a - sam - blez meu - leu - di da Je - zuz.

II

Noz Nedelek, d'an hanter-noz, (bis)
Pa oa èt an dud da repoz, (bis)
E voe ganet gant Mari,
Noel! Noel! kanomp gant meuleudi,
E voe ganet gant Mari,
Jezuz er marchosi.

IV
Tri roue bras eus a bell bro (bis)
A ro d'ezan eus o mado (bis)
Hag o devez embannet,
Noel! Noel! kanomp gant meuleudi,
Hag o devez embannet
Edo Jezuz ganet.

III

Mari a deu d'hen briata, (bis)
Joseph a ouel outan gant joa, (bis)
Mari 'deu d'hen mailhuri,
Noel! Noel! kanomp gant meuleudi,
Mari 'deu d'hen mailhuri,
D'hen lakat en abri.

V
Eur bloavez mat a zouhetan (bis)
Da gement den 'zo en ti-man, (bis)
Yec'hed ha prosperite,
Noel! Noel! kanomp gant meuleudi,
Yec'hed ha prosperite,
Baradoz d'o ene!

Essai sur la Question Bretonne

Beaucoup ne sont pas en état de jouir de toutes les libertés que la doctrine catholique nous laisse.

(Paroles de Pie XI à la Jeunesse catholique italienne, 21 octobre 1923).

Quelle est l'origine de la Question bretonne ?

La Bretagne a vécu sous divers régimes :

I. — REGIME DE L'INDEPENDANCE NATIONALE.

1° Bretagne monarchie (460 à 938).

2° Bretagne duché (938 à 1491).

« La Bretagne, dit La Borderie, forme alors une principauté parfaitement indépendante ne devant à la couronne de France qu'un hommage honorifique et nominal. » La période d'indépendance dura 1028 ans.

II. — REGIME PROVINCIAL (1491-1789).

L'indépendance nationale est abolie, mais les titres essentiels de la nationalité sont saufs.

III. — REGIME CENTRALISATEUR OU D'ASSIMILATION FRANÇAISE (1789-) issu de la Révolution.

Sous ce triple régime, qui représente jusqu'à présent toute l'évolution historique de la Bretagne, le même fonds persiste, le même esprit se révèle, mais à chaque stade, un peu plus diminué, un peu plus amoindri. Ce fonds original, intimement constitué par la langue et les traditions diverses, fruit du génie breton et de son alliance avec la foi catholique est, depuis 1789, voué à la destruction.

La question est de savoir si les Bretons ne s'y opposeront pas. C'est la Question bretonne.

— *Y a-t-il un intérêt véritable à conserver la langue et les traditions diverses qui sont le fruit du génie breton et le patrimoine de notre race ?*

Oui, car :

1° Chaque race a le droit de conserver et de développer son originalité propre, sans subir en cette matière d'autres entraves que celles qu'impose la justice.

2° La disparition des groupes ethniques devenus ou aptes à devenir des ferments de civilisation est un fléau pour l'humanité. Ces groupes forment, en effet, avec la religion, — celle-ci, sur un autre plan, — une barrière providentielle contre la barbarie internationaliste. Saper une variété ethnique, entraver son développement, c'est hâter dans le monde l'avènement de l'anarchie, c'est-à-dire de la haine et de la sauvagerie.

Donc, pas un Breton, qui plus est, pas un homme, s'il a conscience des intérêts de la communauté humaine, qui

ne doit protester contre le régime de destruction appliqué en Bretagne à toutes les manifestations du génie breton.

— *Quel est en France et dans le monde, le principal ennemi des groupes ethniques et dans l'espèce, de la Bretagne ?*

C'est l'esprit révolutionnaire. Débarrassé de cet esprit, la France retrouverait des traditions de véritable liberté et se contenterait de jouer, au dedans, à l'égard des groupes et nationalités qui la composent, un simple rôle d'Etat modérateur et régulateur, tel qu'il convient.

— *De quelle doctrine les Bretons doivent-ils s'inspirer pour combattre efficacement les menées de la centralisation révolutionnaire ?*

De la doctrine du nationalisme.

— *La question bretonne est donc une question politique ?*

Nous répondons avec Mgr Chollet : « L'autonomie intellectuelle, artistique, littéraire, économique, administrative, ne requiert pas l'indépendance politique. »

— *Pourquoi donc vous dites-vous nationaliste ?*

1° Parce que primitivement la Bretagne, avant d'être attachée à la France, fut une nation indépendante et qu'elle a conservé, quoique très atténués, tous les éléments constitutifs de sa personnalité ;

2° Parce que, dans notre situation actuelle, déprimés sous le faix humiliant de la centralisation, nous ne pouvons être soulevés que par le stimulant actif et puissant du nationalisme ;

3° Parce que ce n'est qu'en remontant à la Bretagne nation que nous remontons jusqu'à nos origines, à la source intégrale de nos droits, et remettons en pleine lumière le plus essentiel et le plus méconnu de tous, le droit d'user de notre langue nationale et d'en assurer la pleine connaissance à nos enfants ;

4° Parce que, en surplus, la nationalité est pour nous un titre de noblesse que nous ne pouvons laisser tomber dans l'oubli.

— *Quelle est donc, en pratique, votre conception du nationalisme ?*

Nous rappelant que, si nous sommes Bretons, nous sommes également catholiques ;

Nous rappelant que, jusqu'à l'avènement de la Renaissance et de la Réforme, et, surtout, jusqu'au pacte « satanique » conclu avec la Révolution, la France fut officiellement la Fille aînée de l'Eglise et le soldat de Dieu dans le monde ;

Considérant, d'autre part, que la France et la Bretagne étaient appelées, de par la nature des choses, à vivre en étroite collaboration ;

Nous voulons que cette collaboration, établie sur un pied d'égalité, soit consacrée et délimitée par une constitution où les franchises essentielles de la nationalité bretonne soient clairement définies, reconnues et mises en état de jouer dans le cadre d'un Etat français.

Telle est notre conception pratique du nationalisme breton.

— *Que pensez-vous du régionalisme ?*

Le régionalisme, avec son programme d'ordre plutôt administratif et économique, n'est pas à notre mesure.

Il y a lieu de craindre que, par la suite, se substituant au nationalisme en amputant ou en négligeant les 10 premiers siècles de notre histoire considérés comme inutiles, nuisibles même, il ne laisse tarir les sources de notre personnalité.

Le point de départ de toute action bretonne, c'est le nationalisme qui est la vérité historique et conserve à la Bretagne son intégrité dans le temps comme dans l'espace.

Ces réserves faites, notre collaboration est acquise aux régionalistes français.

— *Quelle organisation comporte cette conception du mouvement breton ?*

D'après cette conception, le mouvement breton est régi par des groupements (associations, unions) laïques, fonctionnant avec l'assentiment de l'autorité religieuse et d'accord avec elle, mais néanmoins sous leur propre et unique responsabilité.

Il doit établir, vis-à-vis de la France centralisatrice, un programme breton comportant les revendications de droit commun, religieuses et bretonnes, corroborées par une formule de constitution.

Ce programme serait confié à des délégués notoirement bretons et catholiques choisis au sein du mouvement breton et chargés de le présenter à la tribune du Parlement français.

— *Quelle est l'opinion doctrinale de l'Eglise au sujet des revendications bretonnes ?*

L'Eglise admet que « la nationalité » postule une autonomie suffisante pour n'être pas asservie en ce qu'elle a d'essentiel, ses droits, sa langue, sa religion, ses intérêts économiques. Une nationalité qui se voit opprimée peut donc, par tous les moyens légitimes, c'est-à-dire sans porter atteinte à l'ordre public, revendiquer ses droits méconnus.

Sur les points de détail, les dirigeants officiels d'un mouvement breton catholique auraient toujours à se mettre d'accord avec l'autorité religieuse qui, de son côté, aurait à leur faire toutes concessions reconnues nécessaires ou utiles au bien de la Bretagne sans préjudice de l'intérêt général.

YVES LE MOAL.

BLEUNIOU BREIZ

Lavaret a reamp, da viz du diveza, e vije mat dastum ar pennadou kaera a varzoniez hag a yez-plen e skridou ar re wella eus skrivagnerien Breiz, hag e vije gellet ober evelse eul leor talvoudus evit bugale ar skolioù hag evid an dud vras zoken.

Setu aman hirio eur vleunvenn gaer tennet eus liorz an aotrou Yann Willou (1830-1887), persoun Penmarc'h. Heman en deus grêt kalz kantikou, evel hini ar Folgoët, ha skrivet Buhez Sant Théodot ha traou all c'hoaz. Eur mestr oa war ar brezoneg.

TAD KOZ DA ZUL

Ar zui, ar zui... Tad koz, dispak e vleo gwenn,
Rodell e vragou-bras ha fresk e rokedenn.

A ya en hent da c'houlou-deiz.
E vazig a zo gantan, e levr, e japeled.
Hag eun trouc'had minvig (2), evid ober e bred,
Pa zeuy emberr eus an iliz.

Pemp gwenneg a zo skoulmet e korn e vouchouer;
Unan d'ar paourkez dall, a lavar e Bater
Ken truezus war an dachenn;
Eun all d'an Anaon... 'Vid an trede gwenneg,
Da zant Alar (3) e vo, da batron ar c'hezeg,
Da vignon al labourerien.

Ar pevare n'ez 'ay e gwin nag e butun:
Gantan vo kempennet, hag evid ar zizun,
E ti an diskarer-baro;
Gand ar pempêt erfin e preno avalou (4)
Da rei d'ar pardaez d'e holl vugaligou,
P'en em vodint start en e dro.

Hag ez a kalonek, daou-bleget war e vaz:
Piou ' gredfe lavaret en devezo kant vloaz
Pa deuy breman ar bleun er fa?
Mont ' ra d'ar pil-pazig dre 'n trec'h hag an draonien,
Dre biou ar c'hoad kelvez, dre run an teir wezenn;
Hent hir da grenvoc'h evita.

Goustad (5), tad koz. — Nann, nann, arabat ehana,
Pa joman azezet, an hent tamm ne verria;
Hag an amzer buan a red;
C'houezi n'e ket noazus, ha me gafe dies
Ankounac'hat va zud a c'houlenn war o bez
Eur beradig dour benniget.

War ar men o golo, en eur vont d'an iliz,
 E lavaran bep sul meur a *Ze Profundis*;
 Goude e klaskan va filier (6).
 Met ma teuan divezat, e pelec'h e c'hellin,
 Hed ar pron, ar zarmoun, mont d'harpa va c'hein
 Ha diskuiza va divesker !

E lod da bep hini: an nerz d'ar yaouankiz,
 Al labourou pounner, ar brezel tenn ha kriz,
 Ar c'hoarz-digor, an ebatou;
 Ni etrezomp, tud koz, a gar soun ar c'hleier,
 Sae ruz ar gurusted, ar bleun war an aoter.
 An ezans hag ar c'hantikou.

Ni gar ar zul: en templ, ni zonzj er baradoz,
 Er zent, en hor breudeur, en nenv ouz hor gortoz:
 Deuit gancomp, emezo, deuit.
 Rak-se ive, bep sul, keit ha ma c'hellin bale (7),
 E teuin da zaoulina dirak tron va Doue;
 Ha pa vankin, tud vat, pedit.

Yann WILLOU.

Selaouit bugale

(1) An aotrou Gwillou, ganet e Cleder er bloaz 1830, en deus gwelet ar bragou-bras, ar bragez-rodellek a oa gwechall douget gand an holl war ar meaz. Gwechall ive ar bleo a veze lezet da zavel hir hag a goueze, adrenv ar penn, war an dioukoaz.

(2) *Trouc'had minvig*. An tad koz a zo krog en e gant vloaz ha ne c'hell mui chokat kreun. Setu perak e kemer ar minvig eus an dorz-vara da zebri pa-vo deuet eus an iliz, rak chom a ray er gousperou. E bred a vo ar minvig a zebro er bourk, ha netra ken.

(3) Sant Alar a vez pedet evid ar c'hezeg, ha d'ar gest e kouez ato kalz gwenneien e plad sant Alar, dreist-holl e Leon, el lec'h ma 'z eus kalz kezeg.

(4) *Eur gwennegad avalou*. En amzer ma komz anezi an aotrou Gwillou, vardro 1840, evid eur gwenneg e veze gelllet prena leun ar godellou a avalou.

(5) *Goustad, tak koz*. Ar c'homzou-ze a zo lavaret gand unan bennak war an hent.

Va filier. Gwechall ne yeze ket a gadoriou en ilizou. An dud a zaouline war have an iliz, hag a dremene o amzer pe en o sav pe war o daoulin. Ar re goz a veze lezet ganto ar pilieri evid en em harpa.

(7) *Keit ha ma c'hellin bale*. Evelse e ra tud Breiz war ar meaz. Keit ha ma chom ganto nerz awalc'h, ez vont d'o iliz parrez da zul. Nag an hent hir, nag an amzer fall ne c'hellint o dalc'her er gear.

Setu aze eun tamm labour hag a zo peurc'hrêt! N'eus rebech ebet d'ober d'ezan. Eus ar penn kenta betek ar penn diveza e ra plijadur.

Ha perak e ra plijadur! Da genta, abalamour d'an traou kaer a zo ennan. E berr gomzou eo diskouezet d'eomp an tad koz ken skler, ma welomp anezan gand e vleo gwenn, e vragou bras, o vont mintin mat eus ar gear, daoubleget, harpet war e vaz, buana ma c'hell, gand aon da zigouezout re zivezat, rak kalz traou en deus d'ober; e varo da lammet, pedennou hir da lavaret war beziou e gerent, e bilier da glask en iliz evid harpa e gein.

Pebez Breizad! Ar zul da Zoue; ha daoust d'e gant vloaz, an tad koz ne vanko na d'an oferenn na d'ar gousperou. Pebez feiz! Pebez karantez! Sonjal a ra er re all, er re varo, pell e chom da zaoulina war o bez. E spered a zo hanter er bed-man hag hanter er baradoz, rak tost eo an eur ma vo galvet ive gant Doue.

Da c'hedal, e ray e zeveriou a gristen gwella ma c'hello, e ray plijadur d'ar re a zo endro d'ezan, d'e vugale vihan o dezo bep sul digantan avalou ha madigou.

Sellit breman ouz an doare da skriva, da zisplega an traou. Netra a re, met ato ar geriou gwella, ar geriou braoa. Setu aze petra eo skriva.

Ar pennad skrid-ze a c'hell beza lakeet e kemm gant ar pennadou brudeta eur ar galleg al latin, ar gregaj, ha pep yez all.

J. U.

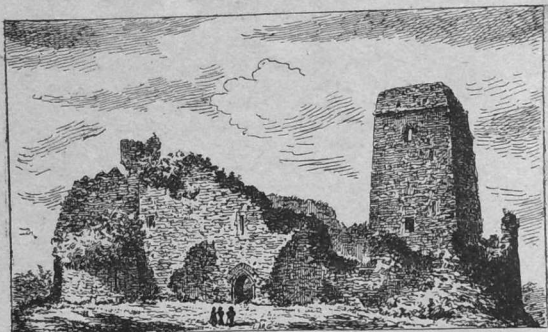
Unan. — Sell 'ta, ho sac'h c'houi a zo leun; c'houi ho peus bet chans, avat !

Egile. — Yal yal! Me a leun va sac'h atao a besked araok mont da besketa evit ma ne vezo ket red d'in di-zrei ez-c'houlo.

Daou bet o redet ar c'had.

Unan. — Me a gav d'in emamp o vont da dapa eur pil-dour.

Egile. — Yal yal! ha e gred zoken, ne dapi p' n' med an dra-ze.

KASTELL TREMAZAN

E parrez Landunvez, harp er mor bras, e weler c'hoaz, en o sav, dismantrou Tremazan, kosa ha kaera kastell a gavet gwechall e goueled Leon.

Eno, war a lavar ar re goz, e veve, er VIe kantved, eun aotrou bras, e hano Galon; e wreg Bleunven he devoa roet daou grouadurig d'ezan : eur pôtr, e hano Tanguy hag eur verc'h, he hano Eodez; gwsa pezh a voe, e varvas abret; he gwaz a eil zimezas da eur vaouez koant ha pinvidik ha n'oa ket evit gouzanv bugale Bleunven.

Tanguy, skuiz o klevet teodadou e lez-vamm, a guiteas ti e dad evit mont da Bariz; ar roue a reas eun digemer laouen d'ezan eno hag a lakas anezan da gemeret e renk etouez tud e lez.

Eodez a jomas gant he lez-vamm; grêt e voe d'ez diwiska he dilhad kaer evit kemeret truilhou en o lec'h; al labouriou tenna er mêz ha lousa wardro an ti a veze atao d'ez da ober; daouzek vloaz bennak e chomas er stad-ze, heb en em glemm morse; he zad a oa deuet ha ne rea nemet lavarou e wreg; lakat a rea he fisians e Doue hag en he breur Tanguy a garie kalz hag he devoa mall da welet o tizrei d'ar gêr.

Tanguy, e gwirionez, a zistroas, eun dervez a deuas, met kresket e oa kement ha gwisket e oa ker kaer, ma ne oa mui gouest den d'e anaout war an taol. E lez-vamm a gemeras anezan evit eun dijentil a oa oc'h ober eur bale dre ar vro, da welet an doareou, hag evel ma c'houlenne kelou diwarbenn Eodez, ar vaouez fal-lakr a gredas e c'helle beza deuet da c'houlenn anezhi da zimezi; en em lakat a eure kerkent da zispenn en dra

e'hellas brud vat ar verc'h kêz a rea emezi rann-galon he zud ha mez he bro, ma oa bet red pellat anezi diouz ar gêr. Tanguy, re dear da gredi, a yeas e kounnar rus pa glevas kement all; mont a reas, d'ar red, er mêz eus ar c'hastell hag, henchet gant eur mevel, e kemeras hent an ti m'edo ennan e c'hoar.

Kaout a rejont anezi e kichen ar poull o walc'h eur guchennig zilhad; gervel a eure anezi dre he hano : Eodez! Eodez! met hi o welet eun dijentil o tont etrezek enni, e gleze en e zourn ha liou ar gounnar war e dal, a grogas aoun enni hag a dec'has. Tanguy, o kredi e tec'he dre ma oa kablus, a redas war he lerch; a dapas krog en he bleo hag a zibennas anezi.

En dra m'edo o sellet ouz ar c'horf beuzet en e c'hwad, an dud diwardro a ziredas hag a zirollas da lenva o welet ar gwall zarvoud a oa digouezet. Tanguy a glevas ganto raktal pebez torfed bras en doa grêt o laza evelse ar fura hag ar santela dimezell a oa er vro hag he doa souezet an holl o c'houzanv, gant kement a habaskder ha ma rea, falla lez-vamm a oa bet gwelet biskoaz.

Glac'haret o klevet kement-se, Tanguy a zistroas d'ar c'hastell hag a anzavas ouz e dad, an daerou o koueza puilh eus e zaoulagad, an torfed euzus edo o paouez ober; endra m'edo Galon hag e vab o daou o onela, al lez-vamm, hi, n'oa ket evit miret da ziskouez he laouenedigez kement e kasea he lez-verc'h; met, dres, p'edont o vont da azeza ouz taol da gemeret eun tamm bennak, e savjont, strafuilhet holl; an hini varo a deue en o c'hampr, he fenn marvilvet etre he daouarn; lakat a eure anezan war he diouiskoaz, hag ec'h en em lakeas da gomz d'he zud; rebech a eure d'he lez-vamm he fallagriez ha rei a eure da anaout d'ez e vije skoet dizale gant dour an Aotrou Doue; e gwirionez, eun tafz kurun a dregernas raktal hag ar vaouez kriz a gouezas a-stok korf d'an douar, he bouzellou o tont eus he c'horf, hag a varvas, evel ma varv ar re zaonet, al leoudouet en he genou. Eodez a en em droas neuze warzu he breur a en em strinkas d'he zreid; pardoni a eure anezan hag hen alia a eure da ober pinijenn ar rest eus e vuhez; goudeze ec'h azezas war an aoled; sellet a eure, eur pennadig, gant teneredigez ouz he zud, hag he ene glan a nijas, war eun, d'ar baradoz.

Tanguy a reas, penn-da-benn, ar pezh a c'houlenne outan e c'hoar; sevel a eure daou vanati, hini ar Releg (a hanvet neuze Kerber) hag hini Lok-Maze penn-ar-bad. Henman a oa savet gantan war e leve hag ennan eo e varvas, santelaet dre ar binijenn hag ar vertuziou kristen. Aotronez ar C'hastell, pa deujont da veza per-ehen war Tremazan, a gemeras e hano da lezhano.

Eul leo diouz Lokronan-Leon, a-zehou da hent bras Konk, ema lenn ha milin ar C'hastell; eno e weler c'hoaz eur voudenn goloet a zrez hag a spern hag eur c'hoz tamm pennad moger bennak; setu petra jom eus ar c'hastell koz a roas e hano d'an aotronez a oa o chom ebarz hag a deuas da veza perc'henned Tremazan; o lignez a zo hano anezi adalek Bernez ar C'hastell, pried Konstansa Leon, a gerzas gant Per, duk Breiz ha gant sant Louis, da vrezel ar groaz er bloaz 1248; eur wech dizro eus ar brezel-ze eo e savas kastell bras Tremazan gant eur pezh tour war e c'horre, henvel ouz ar re en devoa gwelet e kreteiz ar Frans hag er Sav-Heol.

E vab Herve ar C'hastell, marc'heg er bloaz 1256, a zimezas da Zybilla Leslem, eus a Winiventer; bez o devoe eur mab, e hano Bernez, a gemeras evit pried Alienor Rosmader. O mab Tanguy a voe kabiten Brest hag, evel an darn vrasa eus aotronez Leon, e yeas a du gant Yann Vontfort, a eneb Charlez Bleiz, pa oa brezel etre an daou-man evit gouzout gant piou anezo e chomje kurunenn duked Breiz. D'ezan eo e roas Charlez Bleiz e gleze pa voe trec'het ha prizoniet er Roc'h-Derrien, er bloaz 1347. Rei a eure c'hoaz e skoazell da Yann Vontfort e stourmad Maoron, er bloaz 1352, met er bloaz a-raok e gastell a oa bet kilhet ha kemeret, gant Raoul Cahours, eun den paeet gant roue ar Frans, hag a lakeas ennan soudarded eus kostezenn Charlez Bleiz.

Guilhou ar C'hastell, mab Tanguy, a deuas a benn da ad'hounit e gastell, goude stourmad Alre (1364).

Ken troet oa a eneb ar Zaozon ha ma oa e dad troet outo; er bloaz 1379, gant 16 dijentil hepken, e ledas ouz torgen 300 Spagnol a oa deuet da ober skrab war aochou Leon; er bloaz 1403 en devoe an trec'h war ar Zaozon hag e lakeas anezo da goll 40 lestr; mil den d'ezo a voe prizoniet gantan ha Jersey a voe grêt ar rins warnezi.

Er bloaz 1404 ez eas da glask diskenn e Bro-Zaoz, e kenver Yarmouth; re zister en holl koulskoude e oa niver e dud evit gellout herzel ouz ar c'houec'h mil Saoz a gavas dirazan; goude beza en em gannet gwella ma c'helle e kouezas dindan niver e enebourien.

Re hir e vefe lavaret hano eus an holl vrezelourien kalonek eus a ouenn ar Gastelled; an hini brudeta anezo eo Tanguy ar C'hastell, gouarner Pariz, a zavezteas e vuhez da vab ar roue Charlez VI, p'edo ar Vour-gignoned war e lerc'h, en eur zougen anezan, en noz, war e zivrec'h, betek kastell ar Bastilh.

Gwilhou, e ni, a oa nevez grêt marechal Frans pa voe lazet e seziz Pontoaz er bloaz 1441; Charlez VII en

devoe kement a geuz d'ezan ma lakas sebelia anezan, e Sant-Denez, evel e genvroad Bertran ar Gwesklen, e tal beziou ar rouaned.

E vreur Tanguy, skouejer bras Frans, a zo brudet dre e lealded e kenver Charlez VII. Pa varvas henman dilezet gant an holl ha zoken gant e vab, Tanguy a voe unan o chom e kichen marv-skaon ar roue koz; lakat a eure ober d'ezan eun enterramant gaer meurbed a goustas d'ezan 30.000 skoed; biskoaz ne voe restalet an arc'hant-ze d'ezan gant ar roue Louis XI; rak-se, pa voe lazet gant eun tenn kanol epad seziz Bouchain, er bloaz 1477, e oa paour ha dre destamant e pede ar roue da lakat e verc'h hena da ober eun dimezi, hervez he renk, en eur rei d'ezhi he argourou.

Eus a ouenn Kastelled Tremazan ez eus bet ivez eun eskob a varvas war gador sant Tugdual, e Landreger, er bloaz 1491; an diou ziveza a zougas an hano oa Anna ar C'hastell, mestrez Tremazan, a zimezas er bloaz 1575 da C'hien Rieu, aotrou ar C'hastell nevez, e kichen Sant-Malo; he c'hoar, Glaodina ar C'hastell, mestrez Tonkedeg a zimezas da Charl Gouyon de la Moussaye; an diou vaouez-ze, siouaz, a oa bet grêt protestantezed anezo gant o mamm, Glaodina Acigné, hag o gwazed a oa heretiked eveldo.

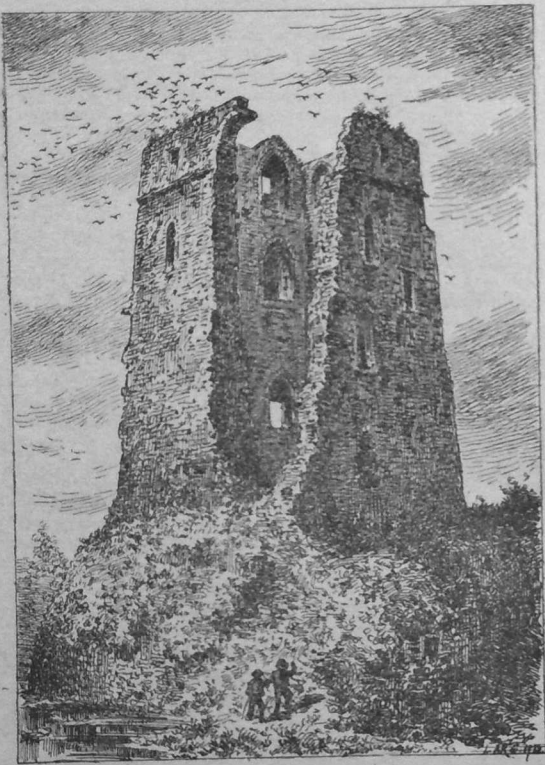
Ar Rieuisien a voe gelllet da zigas war an hent mat, met an aotronez de la Moussaye a jomas ken aheurtet en o falz-kredennou ma rankas ar roue Louis XIV ober d'ezo, pa garje, mont er mêz eus ar Frans.

An aotronez de Scepeau, de Gondi ha de Cosse-Brisac, tud ha ne oant tamm ebet eus a Vreiz, a berc'henn ar c'hastell koz goude ar Rieuisien.

Wardro ar bloaz 1690, Tremazan a voe prenet gant eur vreizadez vrudet Louisa Penarc'hoat, dukez Ports-mouth, ganet e kastell Kerouast, e Gwiler.

Ar markiz de Moy a brenas anezan goude hag a lezas anezan d'e verc'h dimezet d'an duk de Gontaut-Biron; gant bugale ar re-man edo pa deuas an dispac'h.

Tremazan a oa c'hoaz en e gaer ha tud o chom ennan er bloaz 1720; met goudeze e voe dilezet hag e kouezas en e boull tamm ha tamm; an aotronez Gontaut-Biron a lezas tenna mein anezan da zavel iliz Sant-Louis Brest hag iliz Gwitalmeze; met, daoust pegement a zroug o deus grêt d'ezan ivinou yut an amzer ha re an dud, yutoc'h c'hoaz, eo eun dra zouezus atao da welet ha da studia. Mont a rear en e bôrz kloz dre eun nor hag e oa daou dour d'he diouall; e penn war laez ar porz eman an tour bras, 30 metr uhelder d'ezan c'hoaz, hag e oa peder zolier ennan gwechall; e greizenn a zo kouezet pell a zo ha n'eus mui nemet fraoed o chom ennan ken.

TOUR BRAS KASTELL TREMAZAN

Er c'houldri a zo e kichen e oa o chom, n'eus ket gwall bell c'hoaz, eun den hag a veze grêt ermit Tremazan anezan; pa veze bras amzer e veze gwelet atao o troial an aochou: eun den oa hag en devoa kollet e dammig spered en eur goll e dammig danvez. Kavet e voe, eun dervez, maro en e gouldri.

Aotroned Tremazan gwechall o devoa, a leve, 87 me-rouri ha 3 milin; gwir o devoa da varn tud 124 keria-
denn tro-war-dro d'o c'hastell ha gwelet a c'heller

c'hoaz, e Kerzent, an ti koz, gant e douribell, el lec'h ma veze o lez-varn.

Bodet o devoa chaloned, e chapel Kerzent, da bedi Doue evito; o armou a weler eno c'hoaz kizellet war dreustou ar yali greiz; war o skoued e oa c'houec'h barrenn, teir alaouret ha teir ruz, gant ar gerioù bre-zonek-man : **Ma car Doe ; da vad e teui**.

An armou-ze a gaver war eleiz a ilizou, a japeliou hag a groaziou eus a Vro-Leon; o c'havet am eus war eur groaz koz e **Kastell-Uhel** e Koat-Meal gant ar ger : **Ma car Doe**, hag ivez war borz-rastell Kerno, harp e Folgoad, el lec'h m'int kizellet war mein Kersanton a dle dont, da gredi eo, eus a iliz koz Itron Varia Lesneven.

War a lavar ar re goz, diwar c'hwad gwere'h santez Eodez e savas bleuniou rus ha ne vezont kavet, koulz lavaret, nemet etre mein mogerioù koz Tremazan ; hanvet e vezont : **Chinof santez Eodez**.

Lavaret a rear ivez e savas diwar bouzellou al lez-vamm fallakr eur blantenn iskiz ha dizoare a hanver **bouzellou an Itron** ; kaout a rear anezi e porz hag e douveziou ar c'hastell koz; met ne vez ket kavet e nep lec'h all.

**

D'ar 14 a viz gwengolo diveza, antronoz goueliou bras Lesneven hag ar Folgoad, eur strollad mignoned

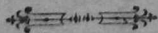
d'ar Bleun-Brug, — an A. markiz de l'Estourbeillon, eus a Wened; an A. Audren a Gerdrel, eus a Lannilis; an A. Inisan, eus a Gernoues; an A. Odeyé, eus a Lesneven; an I. Châle, hag he mab, eus a Wipavas; an A. Gall, eus a Noyal-Pontivy; an dimezell M.-A. Abgrall, eus a Lambaol-Wimiliau; an A. Guéguen, eus a Lesneven; an dimezell J. Malivel hag he breur, eus a Loudéac; an A. Ollivier, eus a Blounéour; an A. Bouillé, eus a Berros-Guirec; an A. Clec'h, eus a Lannilis; an A. Kristian Le Part, eus a Rochefort-en-Terre; an A. Robin, eus an Naoned; an A. hag an I. Marquer, eus a Bariz; an A. Cozanet, eus a Gastell-Paol; an A. Poisson, eus a Roazon; an A. Caroff, eus a Gombrit, ha daou ugent all bennak, da nebeuta, ouspenn, — renet gant an A. Abgrall, dean chaloned Kemper, goude beza bet o welet dismantrou kastell koz Tremazan a yeas da benn-all parrez Landunvez beteg maner Tromenec el lec'h ma lakejont staga a-zioc'h dor an ti eun daolenn varbr a zo skrivet ar c'homzou-man varni :

Aman
er maner-man
eo e teuas er bed er bloaz 1650
YANN AUDREN A GERDREL
an hini a dlle beza
TAD ISTOR BREIZ
mervel a eure e Marmoutier
d'ar 7 a viz Ebrel 1725

BLEUN-BRUG, 14-9-23.

En eun tiegez arabad d'ar vugale ankounac'hât ar re a boagnas evito; en eur vro, ken nebeut, arabad ankounac'hât ar re a labouras eviti.

G. P.

E BRO PAGAN

Labour Paotred ar Bleun-Brug

E PLOUNEOUR-TREZ

— « Dihunomp ha labouromp! a lavare d'e genvroiz a bep stad rener **Feiz ha Breiz**, antronoz goueliou bras ar Bleun-Brug.

Ema paötred Breiz o tihuna. Neuz ket kouls lavaret eur barrez ha na ve enni unan bennak, meur a hini peurliesa, hag a drid en o c'halonou an youl zantel da ober eun draig bennak evit o Doue hag o bro. Aman hag a-hont o gweler o tiskenn war an dachenn, hag o krêgi e pao an alar. Aman hag a-hont, niverusoc'h-niverusa, e feont da gompren e leont en em harpa war nerz an unvaniez evit kas o mennad kaer-da benn.

Paötred Plounéour n'emaint ket gant ar re zivêza. En em voda o deuz grêt, eur zulvez, evit klask, a-gevred gant o beleien, an doare da vellaât unan eus kaëra parrezioù Breiz. Selaouet o deuz gant plijadur hor mignoun Louis Pichon, a Drelez, o veuli nerz-kalon ar Vretoned a zo bet atao mat da rei o amzer, o foan, o buhez pa vije red, evit o Feiz hag o Breiz. Kentel hag a zellezfe beza, en amzer hirio, garanet e kalon kement Breizad a zo.

Eugène Pronost, unan euz kaloneka mignoned yaouank ar Bleun-Brug, a deuas en e c'houde da zisplega petra eo eur c'hele'h-studi: eun emgleo savet gant eur strolladig kamaraded evit studia ha labourat a-gevred, — eur vreuriezh, o veza m'eo grêt etre breudeur unanet a galon hag a spered. Pegen red eo en em glevet, en em voda, ar prezeger hen diskouezas gant eur sked gwost da sklêrijenna an tenvala sperejou. Pegen red eo labourat? na skanv eo ar vözadik deskadurez a dennomp eus hor skolioù bihan! Ma fell d'omp eta beza barrek d'en em heneha hon-unan dre ar bed, da rei eur hannig sklêrijenn en dro d'omp, e rankimp da genta, — anat eo! — anaout mat hon deyeriou hag hor gwirioù a gristen, a vreizad, a vicherour. Araok ober eo red gouzout ober, neketa? Ar ouiziegezh-ze a c'hounezer a-neubeudou, an eil o rei d'egilê, dre gaozeaden-nou sklêr ha didro, ar pezh en devezo kutuilhel aman hag a-hont el levriou ha kelaouennou a vezo lakêt etre e zaouarn. Pa vez hano eus lenn ha deski, ar c'houer a oar, peurliesä diskouez eun tamik nec'hamant. — Arabad eo spounna, kamaraded, eme E. Pronost, neuz

meneg ebet ganeomp da glask dastum gwiziegez eun doktor! Ar pezh a fell d'omp eo deski ar pezh a dle gouzout eur Breizad hag a c'hoanta beza gwest da zervicha e Zoue, e Ouenn hag e Vicher er c'hornig douar a zo e barrez. Ra zeui eta, etouez ar baotred kalonek a zo ken niverus e parrez Plounéour, ra zeui eur c'houec'h pe zeiz da rei an dourn d'ar wazed a vezo dizalé war zao en dro da vanniell Breiz. Ah! pegen talvoudus e vefe al labour a rafemp a-gevred!

Eur brezegen all grêt gant an ao. Madec a zisplegas hor mennad meur: astenn war hor Breiz renadur H. Z. Jesus-Christ; tachenn hon labour: ar Feiz, ar Vro, ar vicher; an doare da gas hor mennad da benn: unvaniez ar bôtred kalonek a gafomp er parrezioù.

Paotred Plounéour a zelaouas gant ar brasa evez an feir gaozeadenn-ze. Hag, hervez m'am eus klevet abaoue, darn anezo o deuz lakel en o fenn prederia gant peziou c'hoari brezonek evit kelenn ha didui war eun dro o c'henvroiz. A zo mat kenan! Darn all, rouesoc'h, niverus a-walc'h evelato — ar gwella kelc'h eo an hini ne vod nemet eun eiz pe zek a izili — darn all a fell dezo servicha ganj holl ouiziegez o spered hag oll nerz o c'halon ar mennad kaër a zo plijet dezo. Sevel a raint dizalé, m'oar vad, emgleo paotred Plounéour.

Meuleudi dezo ha bennoz Doue war o labour!

Araok kloza ar strollat, digoret, evel ma tere, dre ar bedenn, E. Pronost, gant eur vouez birvidik a ganas **Bro goz va Zadou**. Holl, en hor sav ha diskadell, e ro-jomp dezan an diskan ker c'hwec da glevet: O Breiz va bro, me gar va bro!... Ah! Bretouned yaouank, ma teuche, e peb parrez, d'en em voda evit labourat a unan kement hini a drid en e greiz — ne lavaran ket war e vuzellou — karantez e Zoue hag e Vreiz, sebezet e vijec'h o velet peger buan ha pegen uhel e teufemp da adsevel hor Bro.

M.

**PRENIT,
LENNIT,
KANIT,**

ar c'haera dibab **soniou** a zo bet savet biskoaz,

SONIOU FEIZ HA BREIZ

e ti **EMGLEO SANT ILTUD**,

dalc'het gant Louis **DISSÈS**,

er ru **Vras**, e **KASTEL-PAOL**.

EIZ REAL AR PEZ (C/C. 3041)

Pevar Kenstrivadeg ⁽¹⁾ ar C'hardinal Dubourg

I. — En ugent linen, d'ar muia, displegit buñez Jezuz: a) bugel, b) micherour, c) ar c'henteliou kaër a ro deomp dre e vuhez paour ha kuzet. — 30 poent ar respount.

II. — Ar skouer fall. — a) petra eo? b) pegen bras eo an torfed-se? c) penaoz rapari ar gaou grêt? — 25 poent ar respount.

III. — Ar c'hatekiz a lavar: e tleomp klevet an offerenn gant evez ha devosion. Pere eo an doareoù gwella da zont a benn a gement-se? — 30 poent ar respount.

IV. — Anna, bugel dievz, lezirek ha froudennus he deuz ar renk diveza er c'hatekiz. Droug enni e skuilh malloz war ar vugale-all ha dreist-holl war he mestrez. **Reketi** a ra e teufe ar merc'hed all da jom berr en examin, e vefent klanv, n'hellfent mui deski tamm hag e vefe kaset he mestrez da logota da venez Arc...

Goulenn a rer: 1) Anna hag hi he deus pec'het marvelamant? 2) Ha blasfemet he deus? Displegit. — 20 poent ar respount.

V. — Yvonig a laër bemdez d'eun den pinvidik daou wenneg. 1) Ha pec'hi a ra? 2) Pe seurt pec'hed? 3) Lakaomp ne ra nemed eur pec'hed veniel, ha dont a c'hell da veza eur pec'hed marvel? — 30 poent ar respount.

VI. — Eur bugel a lavar deoc'h: disul eman ar pardon em farrez, pebez plijadur!

Karet a rit ar bugel-se hag evit ober d'ezan vad e tisplegit e berr gomzou: a) petra eo eur pardon, b) penaoz en em brepari d'ar pardon, c) penaoz tremen ar pardon.

Taalit evez. — Ar vugale o devezo kemeret an doareoù kaera da renka o deverioù o devezo 20 poent muioc'h evid an dra-ze, hag ar re o devezo skrivet o brezoneg en doare gwella o devezo ivez 20 poent muioc'h evit o doare-skriva.

Aliou. — 1) Ar vugale, adalek 11 vloaz betek 16 vloaz a c'hell labourat evit ar c'honkour. 2) Lakaat skler e penn pep dever, an adres, penn-da-benn, da lavaret eo al lezhano, an hano, ar geriadenn, ar barrez hag ar « bureau-poste »; lakit ouspenn hoc'h oad hag ar skol a heuilhit, kris-

(1) **100 Lev**, nevez flamm, a zo kianiget gant **Feiz ha Breiz** d'ar gwella labourioù ha lev an hini a c'hounezo ar priz kenta da lizezo 30 lur.

ten pe laik — ma heuilhit c'hoaz eur skol bennag da vihana. 3) Digasit ho labouriou kerkent ha ma vezint graet; ar re zivezata a dle en em gaout abenn ar 27 a viz Ebrel. 4) Va adres eo: M. l'abbé Martin, vicaire à Saint-Renan (Finistère).

Hag a ziaevéz d'ho lizer, e tu pe du, lakit ar c'homzouman (konkour ar c'hatekiz).

J.-B. MARTIN.

Eur zell war labouriou Kenstrivadeg ar C'hardinal Dubourg

V. — 1) Evit tremen ar gwella ar zul, evit gloar Doue ha mad an ene, petra a dlefe eur c'hristen da ober en eur vro hag ez eus beleien enni. 2) En eun enezen, beleg ebet enni, pa deu ker fall ar mor ma ne c'heller ket mont anezi d'an douar bras.

1) Ar goulenn-man n'oa ket dies hag ar bugel a ouie mat e gatekiz a c'helle brao respont d'ezi: e tleer mont d'an oferenn, d'ar gousperou, ha d'an ofisou all euz an iliz mar eman kement-se en e c'halloud. Etre an ofisou en em rei d'ar bedenn d'an oberou mat, pe lenn leoriou a c'helle ober vad d'an ene.

Ar respont-ze a zo mat, met gwelloc'h e kavan hag a galz ar seurt responchou-man em euz kavet hiniennou anezo, re neubeut avat.

D'ar zul eur c'hristen a dle klevet an oferenn, hag an oferenn-bred ar gwella; kas eta hebken an dud red war dro an ti d'an oferenn-vintin. Ar zul eo an dervez esa d'ar c'hristen da dostât ouz ar zakramanchou. Goude an oferenn e yelo da rei o lodenn-zul d'e dud varo, en eur vont da bedi war o bez. Digouezet er gêr perag ne vefe ket lennet aviel an deiz; pe da vihana komzet euz an aliou hag ar prezegennou a zo bet grêt; dounnoc'h ez afent e penn pep hini.

Arabat d'ezan ankounac'hat e ro Doue d'ezan ar zizun penn-da-benn, rei a dle d'ezan ivez eta ar zul hed-ha-hed en eur vont d'ar gousperou. Da c'hortoz e tremeno brao e amzer en eur vont d'ar Rozera, en eur adori ar Zakramant meulet ra vezo pe oc'h ober hent ar groaz.

Ar gousperou klevet e chom gantan kalz amzer, petra da ober? Ma 'z eus re glanv er c'harter mont d'o gwelet o diboanio. Eur vamm eveziek a raio en deiz-se muioc'h a gatekiz d'he bugale vihan, ha ma 'z eo he bugale bras, e poanio war dro eur bugel dilezet. Eur c'hristen d'ar zul a gemero c'hoaz plijadur o lenn leoriou mat: aviel, Testamant koz ha nevez, Katekiz displeget...

2) Kalz vugale n'o deuz ket lennet mat ar pezh a oa goulennet diganto hag a respont: ma ne 'z eus beleg ebet en enezenn e tleer mont d'eur barrez all. Dies tre pa ne 'z eus parrez ebet en enezenn ha pa 'z eo ouspenn dirollet ar mor.

En enezenn-ze eta eur c'hristen a dle lenn pedennou an oferenn hag ar gousperou, hag en em unani gant ar re a c'hell mont d'an iliz. An holl bedennou hag oberou all a c'hellont da ober evel ar re a zo war an douar bras.

VI. — Petra a dle tud an ti hag an amezeien da ober

1) Pa vez digaset an aotrou Doue da unan klanv? 2) Pa vez nouet? 3) Pa varv ar c'hlanvour?

Aman etouez ar responchou em eus kavet a bep seurt, re zister ha re vat, met nikun par da hini eur verc'h eus a Blouider:

1) « Tud an ti hag an amezeien, emezi, a dle hennenn ti ha kambr ar c'hlanvour; ha renka peb tra evit digemeret gant enor Roue an nenv hag an douar. Diabarz an ti a vezo gwisket kaëra ma vezo gallet, war ar gwele e vezo laketa eul linsel venn, dremm ar c'hlanvour a vezo gwalc'hët, e vleo dirouestlet ha pep tra renket a zoare en dro dezan.

Da gichen ar gwele e vezo tostaet eun daol vihan goloet gant eun douzier wenn. E kreiz an daol etre diou c'houlouen-goar war e-lum e tleer lakaat eur grusif. War an daol-ze e vezo kavet ivez en eur plad dour benniget gant eur bod beuz, en eur werenn dour sklêr, hag e kichen eur zervied evit ma c'hello ar beleg gwalc'hi ha sec'ha e vizied. Mat eo ive skuba an hent pe ar porz dirag an ti ha skuilh warnan eun neubeut bleuniou ha glasvez ma 'z eus.

Pa vezo tost ar beleg a zigas an aotrou Doue, dereat eo mont d'hen diambroug, bugale merc'hed ha goazed. Pa zigouezo, an holl a yelo d'an daoulin, hen heuilho beteg ti ar c'hlanvour evit adori Jezuz en e e Zakramant meulet ra vezo ha pedi evit an hini klanv.

2) Ma vez nouet an hini klanv, ouspenn ar pezh am euz lavaret evid ar gommunion e vezo laketa war an daol en eun asied, 6 tamm stoup pe ouad hag eun tamm minvig-bara.

Ma c'heller e tleer gwalc'hi d'ar c'hlanvour an izili a vezo grêt warno sin ar groaz gant an oleo sakr. Unan bennag a dle beza e kichen ar gwele evit delc'her an tammou stoup ha dizelei izili ar c'hlanvour ma vez ezomm. Dioc'htu goude, stoup ha minvig-bara a vezo devet hag an dour tolet el ludu. Tud an ti hag an amezeien a unano o fedennou gant re ar beleg, a c'houlenno pardon evit an hini klanv, hag a raio o sonj da veve evel gwir gristenien evit kaout o unan eur maro mat ha santel. en eur zonzal e vezint ivez eun deiz war eur gwele a boan.

*dremm
wag*

3) Pa varv ar c'hlanvour tud an ti gant an amezeien a dle lavaret pedennou ar maro mat. Kerkent ma vezo tremenet e lavarint an *De Profundis*. Unan bennag euz an amezeien a yelo da gerc'hat kroaz an iliz ha da rei kelou ar maro d'an aotrou Person.

Epad an amzer-ze korf an den maro a vezo gwalc'het, lianet ha lakët en eul lec'h dereat. En e gichen e vezo laket kroaz an iliz, hag en e zaouarn kroasiet, eur chapeled. E kichen ar gwele-kanv, e vezo enaouet goulou ha demdost e vezo kavet dour benniget gant eur bod beuz. Arabat lezel an den maro e-unan epad an noz; Kerent hag amezeien a jomo gantan sioul ha leun a zoujans. Bep an amzer e vezo lavaret pedennou ha lennet *leor ar maro mat*, pe *miz an anaon*.

N'eo ket kaër ar respont-se? Holl ho piye gallet respont en doare-ze ma ho piye sellet eun tammig endro deoc'h, rag dre c'hraz Doue ar giziou kaër-ze a vez kavet e pep parrez en hor bro, ha red eo delc'her mat dezo.

VII. — Ar c'hiz kristen da lenn bemdez, dioe'h an noz Buhez ar zent ha levriou mat all ha da lavaret goudeze ar pedennou e kimmun he deuz dalc'het ar Feiz krenv en hor bro.

1) Penaoz an dra-ze? Displegit. 2) Perag eo aet ar c'hiz-se war ziskar e parrezioù a zo? 3) Petra a zo deut da heul? 4) Petra a dleit da ober evit ma chomo ar c'hiz vat-se en ho ti?

Ar goulenn-man 'oa an diesa, rag-se eo bet respontet dez an falla.

1) Aman ar responchou a zo mat.

Buhez ar Zent a zo eur skouer evidomp, al leoriou mat, a fo deomp aliou a dalvoudegez. En doare-ze ouz o lenn kalon an den a vez maget gant boued krenv, e spered sklerijennet war gement tra a zell ouz e zilvidigez, ha n'en deus nemet eur c'hoant: bale war roudou ar Zent, beza atao e stad vat dirag Doue.

Ar pedennou e kimmun a vir na deufe hini d'o ankounac'haat, ha war eun tiad tud bodet en doare-ze, ouz e bedi, Doue a skuilh puilh e vennoz.

2) Breman avat ne 'z a ket ken kouls an traou. Evit lod ma 'z eo dilezet ar c'hiz-se eo leziregez ar pennou tiegez, evit lod all eo ma 'z eo re droet an dud da c'hoari, pe ne vezer ket holl asamblez en ti.

Me a gav d'in hini anezo ne ro eur respont mat. Leziregez a zo alies aberz ar pennou tiegez, met kement-se a zo deuet dreist holl dre an dismegans taolet war ar Brezoneg.

Epad kalz a vloaveziou ne vije ket desket lenn brezoneg er skolioù, alies zoken e veze taolet disprij warnan. Setu ar bugel a zo deuet da gaout mez o komz yez e dadou

koz ha muioc'h c'hoaz ouz e lenn. Ar pedennou, ar c'hatekiz a veze grêt e galleg. Deuet d'ar gêr ar bugel ne felle mui dez an lenn brezoneg; mez en dije bet; na lavaret ar pedennou e brezoneg, n'o gouie ket alies. An tad hag ar vamm a leze ober, hag en doare-ze e meur a di, leor Buhez ar Zent ha leoriou all a jomas serr, pep hini en em lakeas da lavaret e bedenn eus e du hag aliesoc'h d'o lezel a gostez.

3). Met sious! Pa ne deu mui an dour d'ar ster, buan e vez dizec'het. Kalon ar Breizad n'oa mui maget, e spered sklerijennet gant skouerioù ar Zent; e zeskadurez kristen a zo deuet da veza tano, hag e Feiz kazi toc'hor. Ar mitizien ha ne welont mui ar mestr o taoulina dirag e Grouer, o deuz kollet kalz anezo respet ha karantez evitan.

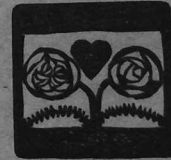
An noz er goanv a zo hir, elec'h avat ar marvailhou skouerius ha fentus a veze klevet gwechall e korn an oaled hag a laouennea kalonou ya'h, ne vez mui klevet nemet divizioù dizaour hag alies risklus. Goasoc'h, unan ac'hanoc'h eo hen lavar: (tud an ti a zo deuet da veza evel divroidi, ha koan debret ez êr da nozvesia), netra falloc'h ha ma kendalc'her, Breiz a yelo da fall.

4). Petra d'ober neuze? Ar merc'hed bihan hen lavaro deoc'h. Pa o deuz grêt eur poent fall en o labour stamm, e fregont beteg ar poent-se, hag e reont a nevez o labour. E Breiz ez euz bet grêt labour fall, pilomp anezan ha greomp labour gwelloc'h. Dale'homp sonj euz ar pez a lavare ar re goz:

Pa 'z aio ar Brezoneg euz ar Vro
Ar Feiz a yelo ivez d'e dro.

Karit eta yez Breiz, deskit he lenn eus ar gwella. Pe emaoch e kêr, pe war ar mez, deskit ho katekiz hag ho pedennou e brezoneg. Dizro da di ho tud, c'houi a lenno buhez ar zent, ha leoriou all; ha plijadur a vezo o lavaret krenv ar pedennou. Epad nozvesioù hir ar goanv, ho teod a yelo en dro evit dibuna ar marvailhou kaër a gaver el leoriou brezoneg. En doare-ze peb hini a gavo e lod: kerfeliou skouerius, danevellou fentus; den n'en em gavo divroad en ti; c'houez vat Breiz a lenno anezan, hag ar Feiz a lufro adarre war hor beg douar evel ar vleunenn ar gaëra.

J.-B. MARTIN.

Yann ha Fanch Poulltouseg oc'h ober eun dro e Paris

Piou ac'hanoc'h ne anavez ket an daou ganfart a gomze a vouez krenv, setu pemp miz a zo e-harz troad an tour Eiffel, e kêr-benn Bro-C'hall : Yann ha Fanch Poulltouseg ?

— : Sell 'ta, Yann, pebez tour uhel eo henman ?

— : Oh ! va Doue ! eme Yann, uheloc'h eo hennez c'hoaz eget hini Kastell-Paol. Penaoz eo hanvet, a leveres ?

— : An tour Eiffel.

An tokou ledan hag ar c'homzou-man a lakeas eun toullad Parizianed da dostaat ouz hor mignoned : daou ribouler, eun aotrou koz, eur strollad skolaerien, teir dimezell, eur gwasteller genaouek hag eur plac'h o tiouall bugale vihan.

— : Eun druez eo, a lavaran d'it, mont da implija kement all a arc'hant da zavel eur gornigell gleuz evel an tour-man !

Klev 'ta an diboell-ze a zo tostik d'in o lavaret ez omp Bretoned souezet o welet traou kaer Paris. Lez anezan ganen...

An aotrou koz kerkenet da Fanch.

— : **N'eoet-ee pas, petit Breton, que Paris est beau ?**

— : Yann, eme Fanch, greomp evel ma ne ouesfemp ger galleg ebet. Bremaik e c'hoarzi. Ha Yann sevel e zivrec'h warzu an nenv : o bouzellou raned, na pegen est-lammus eo Paris ?

— : Eur bern tud a oa breman en dro d'ezo

— : Tec'homp ac'hanen, eme Yann; ar re-man a zell ouzomp evel ma vijemp bet anevaled gouez...

— : Lez da jaok ha respont d'in !...

Hag adarre e teuas tro an aotrou koz.

— : **Dites-nous, petit Breton, que Paris est beau !**

— : Oh ! lostou leue, na pegen kaer eo Pariz ! a youc'has Fanch hep sellet ouz an aotrou koz sabatuet.

Kreski a rea bepred an dud. Darn a lavare : **Ils ne savent pas le français, quels arriérés, mes chers !** darn all : **Paris étonne ces paysans ; ils sont amusants tout plein !**

— : Gortoz, Yann, eme Fanch, ne vezi ket pell e weli anezo o redek evel logod dirak skilfou ar c'haz ; dre gerniel an diaoul kamm, anzaou ganen n'eus netra kae-

roc'h eget hor Bro ha Santegad ebet ken diot hag ar Barizianed.

— : Oh ! hen anzaou a ran, eme Yann.

Evit an trede gwech an aotrou koz a rarellas : **Mes bons amis, n'est-ce pas que Paris est beau ?**

Ha Fanch trei primm warzu an hini koz ha lavaret d'ezan — ha d'ar re all, — krak ha berr.

— : **Oui, monsieur, je m'aperçois que Paris est bien beau mais aussi que ses habitants sont bien nigauds !...**

Ar pôtr koz ne jomas ket da zelaou penn diveza pre-regenn Fanch.

O sellet ouz ar staliou hag an hostaleriou Fanch a welas staget war unan anezo ar geriennou-man : **Hostaleri veur, aman 'vez komzet an holl yezou.**

— : Del, eme Fanch da Yann, kerzomp en ti, rag an heol a zo tanus ha va c'hornailhenn see'h.

— : Nann, Fanch, eme Yann, d'eomp da lec'h all, aoun am eus ne vije c'hoarzet d'eomp, rak tud eus hor renk-ni ne vezont ket gwelet stank dre aze, hag ous-penn-ze hor yalc'h, en ti-ze, ne vefe ket pell e vefe grêt eur plada d'ezi !

— : Pevar real muioc'h pe nebeutoc'h dre an amzeriou-man, eme Fanch, ne gontont ket ha c'hoant am eus da c'houzout ha gwir eo ar peza a lavar al lizerennou aour-ze... Daoust hag aman e vez komzet hor yez-ni, ar brezoneg ?

Raktal setu Fanch, — Yann war e lerc'h evel eur c'hi bihan, — o tigeri dor lugernus an hostaleri; eur bern tud a oa eno kement a jolori ganto ma teuas Yann da veza dall ha mut. Eul lakez a deuas d'o c'haout.

— : **Que faut-il vous servir, messieurs ?**

— : Eur banne chistr c'houero, eme Fanch.

— : Netra gwelloc'h avat, eme Yann.

Al lakez a droas kein hep lavaret grik hag o kredi en doa dirazan daou zaou bennak e c'halvas eun aotrou, m'oarvat an hini a anaveze an holl yezou. Henman a ziredas warzu Fanch ha Yann. Eun tamm saozneg a zistagas d'ezo. Ha Fanch ha Yann da heja o fenn evel evit lavaret : ne glevomp ket ar yez-ze. An aotrou ne gollas ket e spered evit ken nebeut. Mont a reas d'ezo e slaveg, e spagnoleg, e italianeg.

— : Stankit ho kenou, eme Fanch, hag e lec'h chom da ranellat d'eomp evelse, keit ha keit all, digasit d'eomp peb a vanne gwin gwenn ma n'ho peus ket a jistr.

— Ar paourkêz aotrou a oa pennfollet; gervel a reas mestr an ti; henman a zellas piz ouz an daou vreizad.

— : **Ce ne sont pourtant pas des Patagons, ni des Esquimaux, malgré leur langage bizarre !**

— : Darzod, eme Yann, eun tamm muioc'h e vijemp kemeret evit morianed.

Eur stultenn a dreuzas neuze spered an aotrou a ouie an holl yezou; redek a eure da gere'hat da Fanch eun douaroniez, da lavaret eo eur pikol levr hag a oa ennan kartennou holl yroïou ar bed.

Setu Fanch, neuze, dirak an holl dud sebezet, a-raok lakat e vez war e vro Breiz-Izel, o tiskouez al lizerennou aour : **Aman e vez komzet an holl yezou.**

— : **Ce sont des Bretons**, eme aotrou an holl yezou.

— : **Il vous faudra suivre un cours de breton aux vacances prochaines**, eme vestr an hostaleri da bôtr an holl yezou.

Fanch a c'hortoz anezan da zont d'e welet da viz eost kenta; digemeret mat e vezo en e di; soubenn ar brigmen, yôd kerc'h, krampouez ha chistr a vezo roet d'ezan ken a vezo stegn e jiletenn.

— : Kaeroc'h a zo, eme Fanch, roet em eus d'ezan da c'hedal miz eost, levr an Aotrou Vallée; gant hennez an hanter eus va labour a vezo grêt !

Ali d'ar re o deus c'hoant da zeski brezoneg.

Yann Caroff.

An hini a gleiz. — Sell 'ta, souezus eo; lavaret e ve grêt e krenfe an hent; koulskoude, egentaou, p'edomp o tont, d'ar vourc'h ne c'hoarveze ket an dra-ze.

An hini a zeou. — An dra ze a die beza kren-douar ar Japon, m'arvat.

Eur mezvier all. — Ah! ni, avât, kommunisted, pa vezelefen hag an dud pinvidik bale eun ganeomp!

Ar vaouez. — Mat, p'eo gwir e ouezit an tu da lakat ar re all da vale ken eün-ze, e vije mat d'eoc'h hen ober hot'h unan ivez!

AR GERAOUEZ

Ar brezel a zo ehanet pemp bloaz zo, hag ar geraouez a gendalc'h evelato, ha war gresk ez a adarre er bloaz-man. Den ebet ne c'hoar peur ee'h ehano.

Perak ez eus deuet keraouez ? — N'eo ket dies respont. Epad tost da bemp bloaz, tud a vilionou, hag an dud krenva, o doa ranket dilezel o farkeier, dilezel an uzinou, evit beza soudarded. E lec'h gounit, dispign eo a reant. Ret oa o beva, o gwiska, ret oa pourchas d'ezo peadra d'ober brezel, fuzulioù, kanolioù, kirri-nij hag e-leiz a draou all.

Tud o tispign, nebeut o labourat, petra c'hoarvezas ? Ar pez a dlie c'hoarvezout. Abenn ma voe fin d'ar brezel, an tiez kemm-werz, ar staliou a oa goullou. An traou a zeuas da veza ker, rak, seulvui e vez goulenn, klask d'eur vare'hadourez bennak, seul geroch e vezo : setu aze al lezenn.

Ma ve en hor bro re a gezeg, a zaoud, a zenved, a voc'h, re a ed, e vije ar beva marc'had mat. Ma vije ar stalioù bras leun a vezer, an dilhad a goustfe nebeutoc'h.

N'ez eus ket a draou a-walc'h nag en douar nag er staliou. Pemp departamant a zo bet gand ar brezel gwall-zismantret, departamanchou pinvidik evel an Nord, ar Pas-de-Calais, ha ne c'hellint beza lakeet e stad vat nemet a-benn eun nebeut amzer.

Ar mengleuzioù glaou-douar a roe d'eomp gwechall an hanter eus ar glaou hon doa ezomm, a zo bet freuzet, hag a nebeudou hepken e c'hellont beza kempennet anevrez, hag hon eus ranket prena ker ar glaou eus ar broïou all. Abalamour d'ar glaou hepken, pep tra a zo keroc'h : ezomm ez eus a c'hlaou euid an uzinou, ar govellou-bras, an henchou-houarn, ar bagou dre dan, hag all.

Arog ar brezel ez oa en Europ eur vro vras, pinvidik, a werze bep bloaz kalz ed, lin, petrol ha traou all. Hirio siouaz! n'ez eus enni nemet freuz ha dispac'h. Gouarnet eo gant tud dizakr, tud kriz ha fallakr, a ra o mistri dre ar spont hag al lazerez. Laeret o deus o madou digand an dud pinvidik ha diskleriet eo breman boutin an holl draou. E Frans, ar gommuniste a c'houlenn e vefe gret evelse ive. Petra c'hoarvesfe ? Ar pez a zo c'hoarvezet er Rusi. An dud n'o dtje plijadur ebet o labourat, rak ne c'houesfent ket evit piou e labourfent, hag eur vro evel ar Rusi, ken pinvidik, e lec'h gwerza marc'hadourez, n'he deus ket he-unan a-walc'h evit beva. Meur a vilion a dud a zo maro eno gand an naon.

Ar freuz a zo er Rusi a zo penn-abeg, evid eul lodenn vras, eus ar geraouez.

Petra zo c'hoaz da damall? Meur a dra. Epad ar brezel, eur ministr eus hor bro a c'halvas d'an uzinou, d'ar govellou-bras soudarded eus an talbenn, ar re a c'houie labourat war an houarn. Ar re-man a die en em lakat eürus, o veza n'edont mui e riskl da goll o buhez, ha paet evel araok, evel ar zoudarded all, e vijent bet laouen c'hoaz. Ar ministr, evid o lakat da labourat muioc'h, emezan, met, e gwirionez, o veza m'oa socialist, a roas d'ezo paeou a 15 lur hag ouspenn, d'ar mare n'oa ket c'hoaz a geraouez. Petra c'hoarvezas? An holl vicherourien, er c'heriou ha war ar meaz, a c'houlennas pae uheloc'h.

Epad m'edo an tad er brezel, ar vamm hag ar vugale er gear a ranke beza sikouret da veva. An dra-ze a zo skler. Met, etre re ha re nebeut eman ar muzul mat. Re a arc'hant a voe ingalet gand ar c'houarnamant, hag e meur a diegez n'ez eus bet morse kement a beadra ha kement a friko eget epad ar brezel. En eur barrez eus ar Finister, eur barrez vihan war ar meaz, ar c'higer a laze, arog ar brezel, eun ouuner bep sizun, hag en doa awalc'h. Epad ar brezel e laze teir pe beder, ha ne jome tamm kig ebet gantan en e stal. En eur bourk all, ar baraer a zisklerie ne c'helle ket, kaer en doa, ober gwestell awalc'h evid ar re a veze prenet gand an dud paour, ar re ne zontent morse gwechall prena gwestell.

Ar varc'hadourien win, sistr, kafe, a zastumas ive kalz arc'hant epad ar brezel. Evet e voe kafe, sistr, gwinn ha traou all kalz muioc'h epad ar brezel eget araok. Ret oa trinka, ha n'eo ket gwir? da yec'hed ar re a oa pell eus ar gear.

Pa vezer bet boazet da gaout soubenn vat, ne c'heller ket da c'houde gouzany soubenn fall. Goude ar brezel, ar c'hiz a zo chomet d'ober kalz dispignou. Eus pelec'h e teuy arc'hant? Goulenn a vo gret. Ar vicherourien a c'houlenno kresk heb ehan, hag hirio e koustont pemp pe c'houec'h gwech muioc'h eget gwechall, araog ar brezel.

Beva a rankomp, emezo, ni hag hon tiegez. Ha kement-ze a zo gwir. Eur micherour hag a ra gwella ma c'hell, eur micherour hag a zo fur, a dle gounit peadra da veva, hen hag e diegez. Anez, n'eo ket renket mat an traou. Met ne dleont ket goulenn re, rak ma n'eo deus reiz ebet, e raint droug d'ezo o-unan, rak meur a hini ne gavint ket a labour.

Bez ez eus e-leiz a labourerien vat, onest, hag a zo dleet d'ezo pep meuleudi. Met, bez ez eus ivez hag a zo diegus da gregi el labour, a ra an nebeuta ma c'hellont hag a c'hoanta evelato kaout pae uhel.

Abaoue m'eo deuet al lezenn eiz eur, e vez grêt, skler eo, nebeutoc'h a labour. Al lezenn eiz eur a zo mat evit tud o deus labour tenn, skuzius d'ar c'horf pe d'ar spe-red. Met bez ez eus meur a vicher ha n'eo ket skuzius, hag e c'helfe an dud chom ouspenn eiz eur da labourat warno.

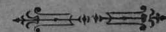
Ezomm a zo, goude ar brezel, da c'hounit an amzer gollet. Hag e lec'h labourat muioc'h, nebeutoc'h eo e labourer. Dispignet e vez muioc'h eget gwechall, debret e vez muioc'h, ha nebeutoc'h e vez labourer. Penos e vo traou awalc'h evid an holl ezommou, ha penos e tiskenno priz ar varc'hadourez?

Ouspenn ma z'eus ha ma vo c'hoaz pell amzer marleze re nebeut a varc'hadourez, ez eus tud hag a c'hell dastum en o staliou leun a draou. Prena a reont ker, met gwerza a raint keroc'h c'hoaz, ha priz an traou a gresk ato evelse. Breman e vez gret en hor bro ar pez a vez gret pell zo en Amerik, toliou bras a gemm-werz. Epad ar brezel ez eus bet gwelet tud, ha stank c'hoaz, o tont da veza milionerien o nebeut amzer. Abaoue ar brezel, e kendalc'her da zastum ar muia hag ar buana ma c'heller. Bez ez eus marc'hadourien hag a c'hounit kant dre gant hag ouspenn war o zraou. An dra-ze a zo laerez. An onestiz a zo evel dilezet. Eur c'hlenved divalo a zo kroget en dud: ar c'hoant dastum arc'hant, n'eus fors penos. Eur barz latin a hanve gwechall ar c'hlenved-ze **auri sacra fames**, naon an aour, naon euzus, milliget. Eur gwall glenved eo, ha dies da barea, hag eur c'hlenved spegus ive. En em astenn a ra buan. Evid en em zidamall, an dud a lavar: « Ar re all a ra evelse ive... Hag an eil o welet egile, e werzont holl kera ma c'hellont.

Petra c'hoarvez? Meur a hini a c'hounit buan kalz danvez, met dre ar vro eo bemdez diesoc'h beva. Ar vicherourien a c'houlenno pae uheloc'h. Ar re a ro labour d'ezo a ranko d'o zro gwerza keroc'h kement a werzint. Al labourerien douar, o paea ker kement a brenont er c'heriou, a ranko gwerza ker o ed hag an traou all, rak anez ne dalvesfe ket ar boan labourat. Ha ne vo klevet a bep tu nemet klemmou. Rak ma z'eus tud hag o deus arc'hant pe baper kement ha ma karont, ez eus re all ha n'eo deus ket a beadra da brena ar pez o defe ezomm. Lod a zo re binvidik, lod all re baour. Hag e klevet bemdez lavaret evelhen: « Eun tamm mat oa eürusoc'h an dud gwechall, pa z'oa nebeut a arc'hant etre o daouarn. »

(Da gendalc'her).

J. U.

Kanomp !

Ar Vretoned, holl, koulz lavaret, koz ha yaouank, a zo kanerien, kanerien dre ouenn; danvez da vihana a zo e pep hini anezo, nann marteze danvez eur c'haner dispar, goest da zispaka e vouez, e pep lec'h hag e pep amzer, heb ober morse an distera gloazadenn da reolennou ar muzikerez, met danvez eur c'haner mat hag asur, gant ma vezo hepken roet eur pennad amzer ha kemeret eun tammig preder evit deski ton ha son. Anez da ze, ar Vretoned ne vijent bet morse ken troet ha ma 'z int ouz ar c'han; n'o dije ket bet dre natur eun envor galloudus awalc'h evit tapa eur zôn dioustu d'an taol kenta, goude beza he c'hlevet eur wech hepken; n'o dije ket bet kennebeut eur skouarn tano ha kizidik awalc'h evit beza feuket, evel ma vezont awechou, gand eun distera fals-notenn; hag en o c'hornailhenn, n'o dije ket kigennoù, nerzus ha gweon awalc'h war eun dro, evit lakât o mouez gwech da dregerni evel dre gounnar, ha gwech da flourat gant dousder .Pep Breizad a zo kaner dre ouenn !

Kaout a ra e blijadur o kana, a vare da vare, d'e zerveziou! D'ar zul, en iliz parrez, e vrasa laouenedigez eostaga d'ar **C'hyrie** ha **Gloria**, mouskana, war lerc'h ar beleg, pedennoù ar **Per Omnia** hag ar **Bater**, kana a greiz kalon ar c'hantikou brezonek, ha dreist holl, da c'houesperou ar goueliou bras, lakât e vouez da dregarni euid ar psalmou evel m'en dije c'hoant didoenna an iliz. War ar zizun, er gear pe wardro an tiegez, ar vamm goz pe ar vamm, o luskellât ar c'hrouadurig en e gavel, ne vezont morse nec'het evit kaout en o spered soniou kaer desket ganto p'edont yaouankoc'h; — Ar verc'h pe ar vatez, o c'horio ar zaout diouz ar pardaez, a gan laouen ha seder evel an eostig-noz, hag o bizied, en eur zacha war ar bronnoù, a ya, pe dearoç'h, pe c'houstatoc'h, hervez muzul ar ganaouenn; — diouz e du, ar paotr yaouank a-c'haoliad war e gazeg koz pa gas al loened war ar peuri pe c'hoaz sounn en e zav ebars ar c'harr pa ya d'ar park da gere'hat lann pe drevach, a gan leiz e gornailhenn, hag e notennoù nerzus, kaset da bep lec'h war an âvel ha digaset en dro-gand an hekleo, a ra plijadur d'an holl ha d'ezan e-unan. Mat eo kana, evit diskouez ha kreski laouenedigez ar galon.

Ha setu perak ar Breizad a gan gand levenez, dreist holl pa vez eun eured, ha friko war lerc'h. O! neuze, pa vez laouenaet an den gand eun tamm lib-e-bao, pa vez souplaet e goñailhenn gand eur geusturenn pe

fritadenn gwelloc'h eget kustum, pa vez marteze hardisaet an den gand eur banne pe zaou a win ruz pe wenn, (eur banne bihan, en tu all d'ar muzul, ne ra nemeur a zroug — ne c'hell nemet laouenat ar galon!) neuze pep Breizad a zo mall gantan rei da anaout e vouez ha distaga eur bomm kan. Eun dra vat a ra evelse, rak e youl eo plijout d'an dud nevez ha netra ken. Netra ne c'helle beza gwelloc'h, ma vije neuze miret atao lezennoù an onestiz. Netra gwelloc'h, ma ve bep tro ar ganaouenn, nann eur c'hoz hini, nann unan vil, nann eul lastez galleg saout, met unan-vrao, unan gaer, unan vrezonek, ganti c'houez vat an onestiz, saour hor yez, blaz hor bro.

Eun amzer a zo bet, e Breiz-Izel, da zeiz eun eured, koulz war an hentchoù pe war ar blasenn epad an troiou-pourmen hag an dansou, ha koulz dindan an felt pe e sal ar friko epad ar prejou, ne veze klevet nemet kanaouennoù brezonek, kanaouennoù yaoc'h. Soniou laouen, soniou dudius, soniou dereat e pep giz, eur blijadur oa o c'hlevet, eul levenez o c'hana. An holl, koz ha yaouank, a zelaoue anezo gand evez, a gompren pep poz, a dape, ker buhan ha tra, an ton hag ar gerioù; ha neuze, euid an diskan, ar c'hoziad a veske e vouez gand hini ar bugel, hag an holl koulz lavaret a gane a unan, nemet marteze eur mezyer bennak raouliet gantan e vouez, pe eur c'hrac'h koz dizant, pe c'hoaz eur penn tenval bennak rak e pep lec'h e vez kavet-tud eus ar seurt man, douget atao d'an dristidigez hag aon d'ezo bepred o kemeret perz e levenez ar re all. Soniou brezonek, soniou dinoaz! ma lakea ar re-ze awechou buhanoc'h tro en dans, rouez oa koulskoude an dud, rouez ar bersoned o-unan, a gave eun dra bennak da damall d'ezo, da lavaret en o eneb. Epad pell amzer, hor c'hanaouennoù brezonek a reas dudi hor frikioù; met marteze biskoaz ne oe warno kemend a brez, biskoaz n'o devoe kemend a vrud hag a fret, eget er bloaveziou diweza araog ar brezel. Kavet e veze neuze e pep parrez, aman pe ahont, eur strollad tud yaouank, gian o ene, dispont o c'halon, flour o mouez, ha feal d'o brezoneg, hag ar re-ze ne c'houlennent ket gwell eget kloza be wech o genou d'ar re ne ouient nemet soniou gallek, d'ar re ne zislonkent nemet soniou fall, hudur ha brein put awechou, amzere da vihana hag hanter-c'holoet alies, a zianveaz bro ha divreton atao.

Siouaz! tremenet eo, 'm eus aon, an amzer-ze! Hirio, mar dafen d'eur friko, el leac'h chom evel gwechall e mesk ar re yaouank da danva goude ar pred plijadur gwirion ar c'hanaouennoù, e rankfen buan ha buan tec'het a-bell, gand aon da veza bouzaret gand ar soniou divalo a lakfe ac'hanon da ruzia gand ar vez, da heugi gand an donjar. Ha na gredit ket e vefen-me eus

gouenn an dud-se a dremen o amzer hirio o veuli heb ehan an amzer a wechall-goz! Nann! karet a rafen hepken gwelet va c'henvroiz o sevel a nevez war o zreid, o viret gant doujans ar brezoneg, oc'h ober enor d'o yez hag evelse o chom aketusoc'h war hent an onestiz. Ha! ma vijen bet yaouankoc'h, gant pebez kalon em bije distaget er frikoioù bommou brezonek, gant pebez nerz em bije, ouz ret, youc'het, betek blejal kanaouennou brezonek.

Paotred yaouank, plac'hed yaouank, c'houi hag a zo e tro d'hen ober hirio, dre m'ho peus war eun dro spe-red kaer, mouez flour hag hardiziegez, — c'houi hag ho peus c'hoant da jom tud vertuzus, el lec'h kailhara ho muzellou ha saotri ho kalon gant soniou dizonest, — c'houi hag ho peus youl da zifenn ho kwirioù, re ho yez ha re ho relijion en hevelep amzer, o c'houzout penaoz

« Gand ar brezoneg eus ar vro
» Feiz hag onestiz a yelo », —

stagit holl, hep dale na marc'hata, kerkent ha ma tigo-ro, a-nevez, amzer an eurejou, stagit, heb aon na mez, da gana soniou brezonek. Heuilhet e vezoc'h gand ar yaouankizou all! meulet e vezoc'h gand ar re goz! Hag ar veleien o-unan ne c'hellint mui kounnari a eneb ar c'hanaouennou-eured, deuet a zianveaz bro da hada breinadurez e kalon ar Vretoned.

Hiviziken, n'eo ket danvez da gana a c'hellfe ober diouer d'eoc'h: « Feiz ha Breiz » en deuz graet moulla daou leor hag ez eus enno da zihab kanaouennou bale, soniou dans, farserez, rimadellou hag all. Piu a stago da genta d'al labour? Pe barrez a welo da genta o tifoupa eus he maeziou eur strollad kanerien seder ha dispont, a raio brezel d'ar soniou gallek hag a deuo da veza er frikoioù rouaned ar c'han brezonek?...

Kanomp! Kanomp e brezoneg!

Eul Leonad.

Lennit 'ta!

Etre an Iliz-veur ha tour Kreisker, er ru **Vraz**, e **KASTEL-PAOL**, el lec'h m'edo betek hen ar *C'hredit Nantais*, e kavoc'h, adalek ar bloaz nevez-man:

Ti EMGLEO SANT ILDUT

dalc'het gant Louis DISSES.

It eno da brena kement leor brezonek ho po ezom. Digemer mat evit ar Vretoned a bep bro!

EVID AR VICHER

Eur Syndikat nevez

Peb unan a glask e vad. Gant m'her grayo hervez reolenn al lealded, n'eus netra da lavaret en e eneb.

Diazeza ar Vicher war lezenn al lealded hag ar garantez kristen a zo iyez eur poellad hag a zo dleet her meuli aman; rak kement ober a denno da greski pifidigez hag eürusted al lodenn vrasa eus bugale Breiz, ne c'hell ket lezel dizeblant kalon eur gwir Vreizad.

Daou vloaz a vezo bremaik, Paotred Goulc'han a zavas eun asurans a eneb ar c'hollou chatal hag a ya dres en dro: goude beza studiet a-gevred en o dalc'hou lezenn, taloudegez ha stumm ar syndikajoù, e stagchont, edoug ar miz tremenet, da lakat en he zav-eun emgleo nevez evit harpa labourerien donar ar barrez.

Deiz gouel Itron Varia viz kerzu, hor mignon ker, Louis an Dissès, rener Syndikat Kastel-Paol, a deuas, a-beurz Unvaniez veur Landernè, da ober eur gaozeadenn d'eur strolladig brao a c'hwazed eus a C'houlc'han bodet en o zi-kêr. Diskouez a reas ar vad a ra eur Syndikat d'ar goueriaded, n'eo ket hebken en eur bourchas evito benvioù, had, ha temz a zavez hag a vare'had mat, met dreist holl en eur startaat etrezo an unvaniez hag en eur greski nerz ar Vicher.

Saik Bodennec, G. Buors, J. Ollivier hag E. Pronost a heurzisplegas war e lec'h ar pezh a c'hoantea an arvesterien gouzout diwar-benn reolennou ar Syndikat, priz ar vare'hadourez, ar gwella doare d'he c'haout ha d'he ingala hervez ar goulennoù.

Ar Syndikat nevez savet en deus lakeât en e benn hor mignouned euz Emgleo Paotred Goulc'han hanvet ama:

<i>Rener :</i>	Goulven BUORS.
<i>Eil-Rener :</i>	Joseph OLLIVIER.
<i>Temzorier :</i>	Joseph MELLOUET.
<i>Gresker :</i>	Eugène PRONOST.
<i>Kuzulierien :</i>	Jean-Marie QUÉRÉ.
	Jean ABOLIVIER.
	Jean BIHAN-POUDEC.
	François LE ROUX.

KELEIER AR MIZ

LIZER DA RENERIEN AR C'HELCOU-STUDI

An A. Duparc Eskob Kemper ha Leon a zo o paouez kas d'ar veleien a gemer preder, er parrezioù, gand ar Yaouankiz, al lizer-man a raio plijadur, hep mar ebet, d'hor mignoned hag a ziskouezo d'ezo splann an hent o deus da heuilh ma fell d'ezo labourat, a-zevri, evid o Bro :

Chers Messieurs, vous avez conduit de nombreux jeunes gens au Congrès de Landerneau, et j'ai lu avec plaisir le compte rendu des séances où ont été traitées devant eux des questions si importantes.

L'heure est venue d'en appliquer les conclusions, et je viens vous recommander d'abord les Cercles d'études, qui doivent être les inspirateurs de nos œuvres, parce qu'ils sont destinés à éclairer tous ceux qui en font partie ou qui s'y dévouent.

J'ai pris connaissance du programme qui leur est proposé. Je l'approuve complètement.

Ne vous effarouchez pas de la forme un peu haute sous laquelle il se présente. Ni dans sa partie religieuse ni dans sa partie sociale il n'est au-dessus de la portée moyenne des intelligences. Les plans analytiques qui vous en sont donnés, et que vous pourrez vous procurer pour chacun des sujets prévus, vous faciliteront grandement le travail. Si même le programme vous paraissait trop vaste, on vous permettrait de le réduire. Rappelez-vous d'ailleurs que vous avez affaire à des jeunes gens dont la foi est vive et qui comprennent déjà la nécessité des œuvres sociales. L'éducation supérieure qu'ils se donneront peu à peu sous votre direction les rendra capables de mieux servir l'Eglise et la France.

Un concours sera organisé, chaque année, pour permettre à divers Cercles d'études de montrer qu'ils connaissent et qu'ils comprennent les principes catholiques et leurs applications. Je souhaite vivement que tous vos adhérents prennent part à ce concours.

Je me rends bien compte que vous ne pourrez attirer à ces Cercles d'études qu'un noyau restreint de jeunes, choisis parmi ceux qui sont les plus âgés et qui ont l'esprit le plus ouvert. Mais vous pourriez, une ou deux fois par an, joindre à eux les membres les plus sérieux de vos groupements, pour les faire profiter des conclusions acquises sur un point de doctrine ou de pratique. Ce serait

profit pour le Cercle, qui prendrait ainsi conscience des résultats obtenus, et pour les amis, qui constateraient le caractère utile des études du Cercle.

J'aimerais bien vous aborder parfois, dans ces réunions plus nombreuses, après le sujet principal, quelque question intéressant la Bretagne, afin d'apprendre à votre jeunesse à mieux connaître sa petite Patrie, à mieux défendre sa personnalité morale, sa foi, sa langue, ses usages, et à se grouper pour lui obtenir des conditions plus libres de vie régionale, de vie intellectuelle, morale et économique, — tout en demeurant étroitement unie à la grande Patrie, à laquelle des deuils, des joies, des gloires, des intérêts semblables nous attachent indissolublement, malgré nos légitimes griefs du temps passé. Mais je vous demande de détourner nettement vos groupes de ce mouvement séparatiste breton, que des esprits peu réfléchis tentent de lancer, comme si nos soldats mourants avaient distingué entre la Bretagne et la France.

On a dit que l'indépendance politique serait le seul moyen de sauver le catholicisme en Bretagne. C'est par la piété, l'étude, l'action, que la religion sera sauvée dans notre province comme dans les autres, si les Bretons savent vivre leur vie chrétienne et s'entendre pour revendiquer leurs droits.

Je vous engage à conseiller fortement à vos jeunes gens d'entrer dans les sociétés de tempérance. La tempérance trempe les caractères, sauvegarde les habitudes religieuses, garde les familles plus unies, et favorise l'épargne.

Je n'ai pas besoin de vous recommander longuement de leur inculquer la fidélité aux offices paroissiaux, de leur procurer des retraites fermées. Ne permettez jamais qu'ils sacrifient la piété au plaisir: ils sauront comprendre que les matches doivent être interdits les jours de grande fête.

Je sens tout le prix du zèle que vous apportez à nos œuvres, et je sais qu'elles sont pour vous un fardeau écrasant. C'est pourquoi je serai très reconnaissant à tous les catholiques qui voudront bien vous venir en aide, soit en payant de leur personne, soit en vous fournissant des ressources.

Veillez agréer, chers Messieurs, l'assurance de mes sentiments affectueux et dévoués en Notre-Seigneur.

† ADOLPHE,

Evêque de Quimper et de Léon.

BRETONED AN NAONED

E « Semaine religieuse » Eskopti Naoned e Iennemp, d'an 8 a viz kerzu diveza, ar c'helou mat man:

Un Foyer Breton

A Saint-Martin de Chantenay vient de se fonder un « Foyer Breton ». Il est situé à l'angle de deux chemins, dont l'un aboutit rue des Réformes et l'autre boulevard de la Liberté. Les portes en sont ouvertes, le dimanche à partir de 2 heures.

Le but est de grouper, pour la sauvegarde de leur foi et le maintien de leurs traditions religieuses, les familles de race bretonnante qui ont essaimé un peu partout à Nantes et spécialement aux bords de la Loire et de la Chézine, où l'on compte 2.600 électeurs et peut-être 10.000 émigrés venus des rivages celtiques.

Pour intéresser les hôtes du Foyer, des livres et revues, des journaux, des jeux multiples seront mis à leur disposition; des conférences en langue bretonne ou en langue française, accompagnées de récitatifs, ou de chansonnettes amusantes, leur seront données de temps à autre; un bureau de placement, favorisé par les industriels nantais, sera constitué prochainement et pourra rendre aux travailleurs des usines et des ateliers de précieux services. Au Foyer on ne trouvera pas d'alcool, mais le bon cidre doux qui garde le parfum des pommes d'Arvor.

L'Œuvre est nettement confessionnelle, ce qui veut dire: avant tout catholique et bretonne. Elle sera sous la direction de M. le Curé de Saint-Martin, avec le concours de M. l'abbé Létourneau, aumônier des Bretons, et celui de M. Leberre, président de l'Association Bretonne.

Le Foyer Breton, pour le moment, loge à l'étroit, dans un appartement modeste qui s'ouvre sur une terrasse, ombragée de vieux arbres. L'an prochain, une salle spacieuse, bien comprise, confortable sans luxe comme il convient, sera elle-même une attraction de plus.

Monseigneur l'Evêque a bien voulu encourager vivement l'Œuvre naissante et lui promettre son appui et sa haute bienveillance. « Le Foyer Breton, a dit aimablement Sa Grandeur, ce n'est encore que le grain de sénévé dont parle l'Evangile; mais c'est l'ordinaire des œuvres de Dieu d'avoir de petits commencements ». Le grain de sénévé, il faut l'espérer, germera sous la bénédiction épiscopale; il deviendra l'arbre puissant, à la vaste ramure, où s'abriteront tous ces oiseaux fugitifs, venus de la terre de la mer.

A Paris, une œuvre similaire existe. Ceux qui la fréquentent ont coutume de dire, en parlant de ces rendez-vous du dimanche: « Nous allons en Bretagne. » Désormais les fils et les filles d'Arvor, débarqués aux rivages nantais, pourront eux aussi aller en Bretagne. Pour quelques heures, ils auront, au Foyer Breton, l'illusion du pays natal: ils entendront le rude parler qui plaît à leurs oreilles, ils verront des physionomies qui leur sont familières; ils retrouveront la race au front mélancolique, aux yeux bleus et rêveurs; ils apercevront même quelques-unes de ces longues coiffes, mitres de fine dentelle, reliques du passé; à l'horizon tout proche, ils pourront saluer la flèche élégante et gracieuse, sœur des clochers à jour, de l'église Sainte-Anne de Nantes, sanctuaire vénéré de Celle qu'ils appellent avec un filial et naïf amour: « La bonne Grand'Mère du Paradis. »

N. B. — Pour tous renseignements, s'adresser à M. Leberre, président de l'Association Bretonne, 4, rue Amiral-Duchaffault.

I. — RESPONCHOU DIVINADENNOU MIZ KERZU

I. — An Ankou. — II. Ar brennig ouz ar c'herreg. — III. Kovez. — IV. An dereziou a laka an den da zével e dreid e lec'h ar barnar a laka anezan da zével e zourn. — V.

Bara An holl a gav gras e zibri
Alan en deus e Breiz meur a filhor
Rann gant pep Yann e teu e hini
Anna eo Mamm hor Breiz hag he enor.

II. — O DEUS BET EVIT DIVINADENNOU MIZ DU

100 poent :

J. Abolivier, Kernoues,
 Louis Floe'h, Plomeur,
 Clet. A. Fily, Gleden,
 M. Goasduff, Plabennec,
 M. Guyader, Lanneufret,
 J. F. Hamon, Lanneufret,
 Aug. Kergoal, Sizun,
 L. Lars, Plouzane,
 Lennerez F. h. B. St Divy,
 M. A. M., Rosnoen,
 J. M., Plougerne,
 Th. Ollivier, Plouneour.

Yv. Ollivier, Plouneour,
 Louis Rolland, Gouesnou.

O deuz bet 80 poent

J. L. Calvez, Guilvinec,
 L. Gac, Guisseny,
 Tintin Guyader, Landrevarzee,
 Krennard, Sizun,
 M. Kervella, Plougastel,
 Th. Laot, Plouider,
 Eur martolod, Rochefort,
 Job ar Penn-baz, Sant Nic.
 J. M. Le Roux, Kastell-Paol.

III. — PRIZIOU DIVINADENNOU 1923

Er miz-man hepken e tizimp pelloc'h kas, war eun dro, holl prizioù divinadennoù 1923 d'o gonideien. Evit beza gor-tozet, den ebet n'en do kollet. An 8 a zo bet da genta, evit prizioù 8 miz kenta ar bloaz, pa ne c'heller lakat kemm ebet etrezo, a vo roet d'ezo ivez prizioù henvel, da lavaret eo peb a zek luriad levriou ha peb a ugent realad d'ar re all.

IV. — PRIZIOU DIVINADENNOU 1924

Ha breman e tigoromp adarre etre hon all lennefien, bras ha bihan, koz ha yaouank, **eur gentstrivadeg divinadennoù nevez a bado eiz miz** hag e stagimp outi 30 priz kaer: 20 luriad levriou nevez flamm d'ar c'henta; 5 skoejad d'an eil, peb a 10 luriad d'an trede, pevare ha pempet ha peb a 20 realad d'ar 25 all.

Ar re a fell d'ezo gounid prizioù, arabad eo d'ezo chom miz ebet hep respont, ha red eo d'ezo staga, na petra 'ta, adalek ar miz kenta; anez e vezint re zivezat! Ne zellimp nemed ouz skridou ar re a stago gant al labour e miz Genver.

V. — DIVINADENNOU MIZ GENVER

I. — Daou o sturia,
Daou o rulla,
Unan en trec'h, eun all en traon,
Hag eun all oc'h ober bimbaon.

20 p. ar r. Digaset gant A. Kergoat, Sizun.

II. — Rus p'her planter,
Glas p'hen tenner,
Glandour,
en dour,
Kaer dirag peb aotrou
Kamarad d'an Ankou.

20 p. ar r. Digaset gant Lennerez F. h. B. St Divy.

III. — Lavaret e vez oun gwenn
Ha gouiskoude oun melen.

20 p. ar r. Digaset gant R. Eozennou, Guitalleze.

IV. — Eul linsel wenn,
a c'holofe Paris ac'hanen,
ha ne c'holofe ket eur feunteun.

20 p. ar r. Digaset gant Jos. Millin, Milizac.

V. — Gant an 9 niveren genta grit ar 1 2 3
memez taolenn, en eun hevelep 4 5 6
doare, ma kafot ar gont 15, en eur 7 8 9
niveri a zehou da gleiz, eus an nec'h d'an traon,
a groaz, eus an oll penn d'egile.

20 p. ar r. Digaset gant Kelc'h-Studi Sant-Arzel, Guitalleze.

Digas ar responchou hag an divinadennoù nevez a gavfet, a-benn ar 25 eus ar miz da: M. le Directeur du « Feiz ha Breiz », Plouguerneau (Finistère).

DIVINADEN

La dernière occasion
de Stocks

E pe lec'h eo ar gwella mar-
c'had : an horolachou, pendulen-
nou, reveillou, montchou a bep
seurt, chadennoù doublé hag ar-
c'hant, bizaouedou, gwalennou
aour hag a bep seurt braoigou ?
Hag e pe lec'h e vezoc'h dige-
meret ar gwella ?

E ti **ALLAIN** HORLOGERIE
POPULAIRE
60, rue Jean-Macé, BREST

(Gwechall ru ar Ramp etre ar ru Siam hag ar ru Vras)

TI A GONFIANS

Eun ti all e **LANNILIS**, war
Blas an Ed, e lec'h ma vez ivez
tennet poltrejou.

An Aot. Allain a gomz brezoneg

Liquidation du camp américain
d'Is sur-Tille
par la maison **L. LE BIAN**
39-41, pl. Marcellin Berthelot, Brest

Paillasses, bleus de travail, chaus-
settes, tricots, caleçons, gilets de cuir,
canadiennes, serviettes-éponge, chemi-
ses américaines kakiées et chemises
anglaises grises en flanelle laine, man-
teaux et complets cirés imperméables,
gilets laine et costumes de toutes sor-
tes. Lits fer, lits de camp, matelas.
Ecrèmeuses. Meubles, etc., etc...

LA PLUS IMPORTANTE FABRIQUE DE LITS
FER ET DE MATELAS DE LA RÉGION.
PLUMES, LAINE, KAPOCK, DUVET en gros
Articles de ménage en émail, alu-
minium, fonte, fer battu galvanisé,
fourneaux, etc. — *Tout ce qui vous est
nécessaire vous le trouverez : place
Marcellin Berthelot, 39-41, Brest*

Emission d'Obligations 7% nets d'impôts

PRIX D'EMISSION : 500 FRANCS

Intérêts payables d'avance
soit net à verser. **482 fr. 50**

avec augmentation de **1.45** par quinzaine, représentant l'intérêt de 7 o/o.
Coupons payables par semestre, le **15 Mai** et le **15 Novembre** de chaque
année.

OBLIGATIONS REMBOURSABLES au pair dans 10 ans avec droit de
remboursement anticipé en totalité ou en partie à partir du 15 novembre
1926 ; soit par voie de tirage au sort, soit par rachat en bourse.

Les Souscriptions sont reçues dès maintenant à la
BANQUE PRIVÉE COLONIALE - PARIS
Succursale de **BREST, 7, rue Amiral Linois (Tél. 3-69)**

Agences à : **LANDERNEAU**, 1, rue Traverse ; **LESNEVEN**,
place du Marché ; **PLOUESCAT**.

Bureaux à : **LANVÉOC, CROZON, PLABENNEC**.

Nous acceptons en paiement les bons de la Défense Nationale, ainsi que
tous les titres de rente française.

MACHINES = PETIT OUTILLAGE
= FOURNITURES GÉNÉRALES =
pour l'Industrie, l'Electricité, l'Automobile

ETABLISSEMENTS

ETIENNE CORRE

Bureaux et Magasins :

51 à 59, Rue de la Vierge — BREST

TÉLÉGRAMMES : ETIENNE CORRE-BREST = TÉLÉPHONE : 5.56 — 7.30
R. C. 4111

Fournisseur de l'Etat et de la Ville de Brest

DEPOTS

L'AIR LIQUIDE (Capital 15 Millions)
(Oxygène et Acétylène dissous)

COMPTOIR FRANÇAIS DE CARBURE DE CALCIUM,

Société RATEAU (Capital 6 Millions)
(Vannes, Robinetterie, Ventilateurs, Pompes centrifuges, etc.)

COMPAGNIE GÉNÉRALE ÉLECTRIQUE DE NANCY (Capital 15 Millions)
(Moteurs et Génératrices)

LA « CANALISATION ÉLECTRIQUE » Saint-Maurice
(Fils et Câbles électriques)

COMPAGNIE D'APPLICATIONS MÉCANIQUES
Roulements et Paliers à Billes R. B. F. Roues amovibles R. A. F.

STOCK CARBURATEURS « ZENITH »

ON PARLE LE BRETON DANS LA MAISON

Grands Magasins
SIGRAND
= & Cie =

BREST - 19, rue de Siam et rue Louis Pasteur, 16 - BREST

(COINS DE LA RUE DE LA MAIRIE)

Téléphone 3-94

R. C. Seine 8704

Téléphone 3-94

TOUS VÊTEMENTS

Confectionnés et sur Mesure

POUR HOMMES, JEUNES GENS ET ENFANTS

Vêtements imperméables pour Messieurs et Dames

CHEMISERIE :-

:- BONNETERIE :-

:- CHAPELLERIE

Maison recommandée aux Familles catholiques

VÊTEMENTS ECCLÉSIASTIQUES

Envoi franco du Catalogue et d'Echantillons

En ti-man e komzer brezoneg

KLANVOURIEN

E ti an Aotrou LE FLAMANC, medesin, o chom er ru a zo dirag ar gar e Landerne, e kaver ar benviachou (rayons X, microscopes, etc.) a zored evit sellout piz ouz klenvejou ar galon, sac'h ar boued, ar skevent, ar c'hroc'hen, ar gwad. Avizou mat, e brezoneg bep mintin, hag en dervez, nemet d'ar zul.

YEG'HED AR VUGALE

Ar "SIROP FERET" a-enep an Doken

Graet gant louzaouennou hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag ben.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izili, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trousklennou leaz, ar werbl, an doureier fall, droug-ar-roue, hag ar zempladurez a deu warlerc'h ar ruzel hag an dreo, etc...

En vente dans toutes les pharmacies.

Dépôt principal: GRANDE PHARMACIE DU PROGRÈS, 2, rue de Paris, (au-dessus de l'Octroi), BREST. R. C. 232

Breiz Atao

(LA NATION BRETONNE)

Revue mensuelle bilingue
du nationalisme breton

Organe de l'Union de la jeunesse bretonne.

Demandez un numéro spécimen qui vous sera envoyé gratuitement

ABONNEMENTS :

Bretagne et France..... 3 fr.
Autres pays..... 6 fr.

Bureaux : 11, Rue St-Malo
RENNES

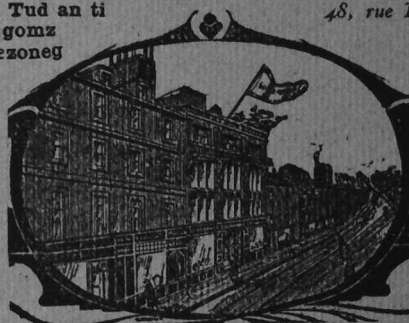
Chèques postaux: C-C. 25-29, Rennes

QUINCAILLERIE A. GUIAVARCH

Tud an ti
a gomz
brezoneg

48, rue Louis-Pasteur

BREST

Grand Choix
de Fourneaux
et
d'Articles de ménage
BUANDERIES
ET MARMITES ANGLAISES
Outils agricoles
et d'amateurs
Outillage de Forge
et pour
toute profession

MAGASINS DE DÉTAIL
ET BUREAUX :

48, rue Louis-Pasteur

MAGASINS ANNEXES :

46, rue Louis-Pasteur

2, 3, 4, 5, rue Suffren

ÉCLAIRAGE

Lanternes de Voitures

CHEMIN LINOLÉUM

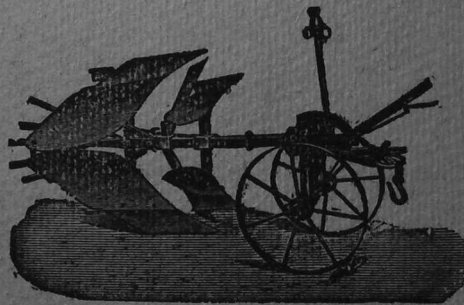
Dépôt des Zincs de la VIEILLE MONTAGNE

MALLES - VALISES - CARPETTES

Construction en séries de la Merveilleuse petite BRABANT si connue

" L'EMIETTEUSE "

Véritablement la Reine des Charrues

E. BELBÉC'H

Ingénieur

Fondeur-construteur

à
LANDERNEAU

Qualité B courante, très résistante.

Qualité BB, extra-résistante : 118, 132 et 145 kilgr.

EST I

**DEK
GWENNEG
AR PEZ**

**BREST, IMPRIMERIE.....
DE LA PRESSE LIBÉRALE..
4, RUE DU CHATEAU.....**

LE GÉRANT : F. GEORGELIN..
